

GHENDTSCHÉ TYDINGHEN

**Tweemaandelijks Tijdschrift van de Heemkundige en Historische Kring
Gent V.Z.W.**

21e jaargang nr. 1

15 januari 1992

Ere-voorzitter : J. Tytgat, ere-notaris

Stichter : G. Hebbelynck †

Voorzitter : H. Collumbien

Onder-Voorzitter en Penningmeester : A. Verbeke

Secretaris : R. Van Geluwe, Maïsstraat 235, 9000 Gent

Archief en ruildienst : Mevr. A. Eggermont, Maïsstraat 235, 9000 Gent

Redactie-Adres : Lijnmolenstraat 149, 9040 Sint-Amandsberg - Gent

Administratie : Koggestraat 14 - 9000 Gent

Postrekening : 000-105.04.73-60, Heemkundige en Historische Kring Gent,
9000 Gent

Lidgeld : 400 fr. per jaar. Steunende leden : 600 fr. per jaar. Beschermleden :
1000 fr. per jaar. Buitenland : 100 fr. extra voor portkosten

INHOUD

- Gezelschapsleven te Gent in de 19e begin 20e eeuw 2
 - Inventaire Archéologique : Schilderijen van Gilles Le Plat in het
Bureau van Weldadigheid 11
 - De Gentse Triënnale van 1895, een Buitenbeentje 13
 - Uit de Geschiedenis van de Gentse Bruggen (vervolg)
Nieuwe Tolhuisbrug - De Pauwbrug 18
 - Lijst van straten met een persoonsnaam. Stad Gent 25
 - Nog drie Kraaiende Rode Hanen te Gent 33
 - Documentatiecentrum. Aanwinsten 1991. Selectie Gentse onderwerpen 37
 - Gentse Woorden en Uitdrukkingen (Deel III) 40
 - Bibliografie 44
 - Oudheidkundige Kroniek : Posternestraat en niet Bestormstraat 47
 - Vraag en Antwoord 49
 - Gentse liedjes : Eene Schildersrekening 50
 - Lezers schrijven ons 53
 - Gênsche Prâot 55
-

Bibliotheek en wekelijkse bijeenkomsten : in het Documentatiecentrum voor
Streekgeschiedenis, Convent Engelbertus, Groot Begijnhof, huis nr. 46, Sint-
Amandsberg : elke zondag van 10 tot 12 uur (uitgenomen op feestdagen);
Gesloten in juli en augustus. Bibliothecaresse : Mevr. A. Eggermont.

Verantwoordelijke uitgever : Hugo Collumbien, Lijnmolenstraat 149, 9040
Sint-Amandsberg - Gent.

GEZELSCHAPSLEVEN TE GENT IN DE 19de BEGIN 20ste EEUW

Een proeve

Wij beginnen heden de publicatie van een studie van onze medewerker Lode Hoste.

Wij hoeven hem aan onze lezers niet voor te stellen, zijn naam staat immers garant voor interessante en leerrijke lectuur.

INLEIDING

Een paar jaar geleden lazen we toevallig een drukwerkje, een redevoering uitgesproken door de heer Ceriez, lid van de maatschappij "Bolivar"(1).

Deze toespraak werd gehouden op 12 december 1843 ter gelegenheid van een prijsuitdeling na een tentoonstelling van zgn. "historische hoeden", expositie die blijkbaar tot de specialisatie van voornoemde maatschappij behoorde!

Sterk geïntrigeerd omdat het duidelijk ging over een typisch Gents gezelschap, gingen we op zoek naar de mogelijke vele maatschappijen, kringen, clubs, genootschappen en dergelijke die tijdens de 19de, begin 20ste eeuw alhier hadden bestaan.

Het werd ons snel duidelijk dat deze groeperingen voornamelijk na de onafhankelijkheid van ons land een enorme bloei kenden.

Tijdens de eerste helft van de 19de eeuw, maar ook later werden verscheidene maatschappijen uitsluitend door en voor de financiële elite, door rijke nijveraars, handelaars en renteniers in privéclubs opgericht.

Toen werden ook de wetenschappelijke kringen, de maatschappijen voor schone kunsten, deze voor taal- en letterkunde, voor toneel en lyrische kunst door diezelfde lui hoog gewaardeerd. Het cultureel leven alhier was toen vooral geconcentreerd rond de Universiteit, het Muziekconservatorium, de Academie voor Schone Kunsten, de Franse Opera en het Vlaams Toneel.

Ook de sportverenigingen behoorden oorspronkelijk praktisch uitsluitend tot het domein van de "high life" : schermen, turnen, de schutterij, de paardensport, het roeien en zeilen, zelfs de wielersport en even later deze van de moto en de auto. De lokalen waren gevestigd in de "verfijnde" stamcafés. Daarenboven stelden deze gezelschappen bijzonder hoge eisen : het bekostigen van de eigen uitrusting, de kleren, paarden, boten, wagens, sportbenodigdheden plus een hoog jaarlijks lidgeld en afzonderlijk entreegeld.

Wel werden toen ook talloze verenigingen opgericht door de kleine burgerij

(1) RUG/G.20165

en de middenstanders voor personen die dezelfde ontspanning zochten : bollen, pijproken, teerlingspel, duivensport of gewoon gezellig schransen, drinken en pret maken.

De arbeidende klasse viel buiten de prijzen. Het ontbrak hen nog een hele tijd aan geld en vrije uren om deze gezelschappen te vervoegen (2).

De verscheidenheid en het aantal verenigingen ontstaan tussen ca. 1830 en 1914 blijkt enorm te zijn. Immers, breng drie Gentenaars bij mekaar en ze stichten een sociëteit...

Veel gezelschappen bleven lang bestaan en sommige zijn nog steeds actief. Een andere groep kon zich slechts een korte tijd handhaven. Deze verzonken in de anonimiteit. Archivalia blijken daarover niet te bestaan.

Enkele maatschappijen vonden we terug dank zij de "Dubbele Wegwijzers van Gent" en de 19de-eeuwse politiearchieven.

Onze opsomming kon niet volledig zijn. Bij een aantal weergevonden maatschappijnamen ontbrak de stichtingsdatum en de bestaansduur. Bij andere varieerden de data van bron tot bron. De maatschappijzetel was in veel gevallen niet bekend want men veranderde met de haverklap van vergaderlokaal. Ook de straatbenaming en benummering gaf problemen.

Alhoewel toevallige bronnen soms klaarheid brachten, bleef het dateren bij benadering van een groot aantal maatschappijen de enige uitweg.

Aangezien de begoede burgerij zich liefst differentieerde door de Franse taal, kregen veel maatschappijen bij hun stichting een Franse benaming toebedeeld waar later soms een Nederlandse vertaling aan toegevoegd werd. Vlaamse letterkundige verenigingen of ontspanningsgezelschappen maakten daarop natuurlijk uitzondering. Op sportgebied kwamen, aan 't eind van de 19de eeuw, enkele clubs voor die een Engelse benaming verkozen.

GENTSE VERENIGINGEN

I. "HIGH-SOCIETY" CLUBS

Reeds vóór de Belgische onafhankelijkheid beschikten de rijkste Gentse burgers over privéclubs, enkel toegankelijk voor de financiële elite. Gelet op hun aanzien en connecties, speelden deze vaak een politieke rol, zowel plaatselijk als op nationaal vlak.

Sinds 1790 bestond er een "*Société Patriotique*", katholieke vereniging die vanaf 1836 in "*L'Union Civile et Militaire*" (een literair gezelschap!) werd omgedoopt. Hun lokaal was eerst het "Hôtel Royal" en vanaf 1804 het indrukwekkende "Hôtel Falligan", in 1755 in rococostijl op de Kouter neergezet. De burgermaatschappij "*La Concorde*", in 1809 door Franssprekende industriëlen, advocaten en schatrijke renteniers gesticht, was liberaal van

(2) In 1899 werkte de Gentse katoenarbeider nog 11u30 per dag, ook op zaterdag!

strekking en bij de onafhankelijkheidsverklaring in 1830, duidelijk orangistisch. Deze oorspronkelijk kleine gezelligheidsvereniging vergaderde aanvankelijk in het "Café Gantois" in de Veldstraat, later in het "Café des Arcades" op de Kouter en tenslotte opnieuw in de "Gantois".

In 1825 kochten de leden het "Hôtel Papejans de Morchoven" ofte "Hôtel de la Concorde" op de Kouter. Dat werd later uitgebreid met het "Hôtel Limnander" aan de Korte Meer. Toen waren er achthonderd leden!

In 1829 werd door enkele fabrikanten de "*Société Industrielle*" (Nijverheidsmaatschappij) opgericht met het doel de plaatselijke industrieën aan te moedigen en te bevorderen. Aanvankelijk kwamen de leden bijeen in het estaminet "Het Leeuwken" op de Graslei. Later hadden ze hun eigen clublokaal bij de Sint-Baafskathedraal. Toen in 1832 de vereniging werd ontbonden, telde ze honderd vijftig leden.

"*L'Union*" speelde samen met de "*Concorde*" een rol in het politieke leven alhier. Deze maatschappij werd in 1842 opgericht door liberale "trafiquants-boutiquiers" en bestond enkel uit personen die patent betaalden. Het ledenaantal was onbeperkt. Bij de stichting bedroeg het aansluitingsgeld voor de eerste zes maanden vijf en later tien en vijftien frank. In 1851 telde men er zeventhonderd leden. Een paar jaar vroeger (in 1849) kocht "L'Union" het oud hotel der paardenposterij naast de Hoofdwacht (de latere Handelsbeurs). De 26e mei 1858 kwam de orangistisch-liberale "*Cercle Commercial et Industriel*" (Koophandels- en Nijverheidskring) tot stand. Eerst gevestigd op de Poel, in het "Hôtel de Nockere", vergaderde deze kring in 1886 in het "Hôtel Royal" op de Kouter en in 1890 in de Lange Meer 13 (Universiteitstraat) waar, sinds 1880 ook de "*Consulskring*" bijeenkwam.

Ook met het inzicht de rechten en de belangen van de Gentse koophandel en nijverheid te bevorderen, werd ca. 1860 de katholieke "*Ligue du Commerce et de l'Industrie*" (Koophandels- en Nijverheidsbond) gesticht. Zijn lokaal bevond zich in 't begin in de Heilige-Geeststraat 5. Later ging men over naar het "Hôtel de Nockere" waar, vanaf 1865 de Katholieke Burgerkring was gevestigd.

II. WETENSCHAPPELIJKE EN ALGEMEEN-CULTURELE VERENIGINGEN

Gent, al vroeg bekend als een bloemenstad, bezat vanaf 3 november 1808 een "*Société d'Agriculture et de Botanique*" (Maatschappij voor Landbouw en Kruidkunde, de latere Maatschappij voor Landbouw en Plantkunde).

Deze vereniging werd opgericht door bekende bloementelers uit het Gentse in de herberg "Au Jardin de Frascati" aan de Coupure. Dat was toen de enige vereniging van haar soort op het Westeuropese vasteland. De leden besloten een plantententoonstelling te organiseren. Deze vond inderdaad in februari 1809 plaats in "Frascati" zelf. Twee jaar later ging een soortgelijke expositie door in de "Zaal Flora" in de Holstraat. Later gebeurde dit o.m. in de "Soda-

liteit" op de Korte Meer. In 1839 werd voor de eerste maal een internationale bloemententoonstelling ingericht, de aanloop tot de Gentse Floraliën die om de vijf jaar moesten plaatsvinden. Vanaf die datum tot in 1908 exposeerde de "Maatschappij voor Landbouw en Plantkunde" in het Casino, in 1835 door architect L. Roelandt aan de Coupure op het molenbergterrein opgetrokken. Dat Casino werd ook verhuurd aan de "*Muziek- of Toonkunstmaatschappij Sinte-Cecilia*" die internationaal bekend was. In 1838 werd er de "*Société des Concerts du Casino*" opgericht.

De "*Société d'Horticulture de Gand*" (Maatschappij voor Hovingbouw) werd de 20e november 1854 gesticht. De zetel was gevestigd in de Nieuwe Wandeling 5-7.

In 1874 ontstond de vereniging "*L'Avenir Horticole*", een soort verbroederingsgezelschap waar openbare voordrachten werden gegeven in beide landstalen aan jongeren die interesse toonden voor de tuinbouw. In 1880 was hun lokaal het "Hôtel du Chemin de Fer de l'Etat" in de Lange Violettenstraat 53. Eveneens ca. 1880 werd in het "Salon Napoléon" aan de Coupure, de "*Hofbouwkundige Maatschappij Sinte-Dorothea*" gesticht.

Typisch voor de mentaliteit van die periode was de pseudo-wetenschappelijke "*Cercle de Flore et de Pomone*" (Kring van Flora en Pomona, de Romeinse ooft- of tuingodin), door enkele stamgasten van de "Taverne de Vienne" op de Korenmarkt, omtrent 1880 boven de "doopvont" gehouden. In feite was dat een zeer gesloten club waarin men enkel aan gastronomie geïnteresseerd was!

Doch voor de buitenwereld deden ze zich voor als een elitair-wetenschappelijk gezelschap. Zowel in binnen- als buitenland stond het officieel zo bekend. Academies en wetenschappelijke genootschappen nodigden de leden steeds maar opnieuw uit om in tuinbouwkundige jury's te zetelen doch men wist dit steeds op een hoffelijke manier te omzeilen. In 1896 werden de "bezigheden" van Flora en Pomona opgedoekt.

De 31e januari 1864 ontstond de "*Maatschappij tot Bevordering van Nijverheid en Wetenschappen*". De leden kwamen bijeen in de "Lindworm" tegenover de Sint-Michielskerk. Vanaf 1888 gebeurde dat in het "Hôtel de Courtrai" op het Meerhem. Deze vereniging was eigenlijk all-round geïnteresseerd, o.m. aan architectuur, machinebouw, theater, muziek, zang, literatuur, decoratie enz. Ze richtte onder meer tentoonstellingen en conferenties in. Gemiddeld waren er een tachtigtal leden.

In 1817 liepen jonge burgerzonen college aan de Gentse universiteit, door Willem I, koning der Nederlanden, te Gent opgericht. Een jaar nadien stichtten enkele studenten de "*Société Philomatique*" (Vereniging tot bevordering der Wetenschappen). Dat gezelschap, dat de verbreiding en de studie der exacte wetenschappen tot doel had, mocht maximaal veertig leden tellen. De vergaderingen grepen hoogstwaarschijnlijk in een der universiteitslokalen plaats.

In 1832 stichtten enige studenten een genootschap dat ze poëtisch "*La Lyre Académique*" noemden.

Zeven jaar later ontstond de "*Maatschappij der verenigde Studenten*". Haar lokaal was het "Café du Commerce" op het Recollettenplein.

Circa 1890 werd de "*Société Générale des Etudiants Libéraux*" opgericht evenals de "*Société Générale des Etudiants Catholiques*". De eersten vergaderden in de Scheldestraat 19, terwijl de laatsten bijeen kwamen in Klein Turkije 6.

Er ontstond toen trouwens ook een "*Cercle des Etudiants Wallons*", van liberale factuur.

De 16de april 1851 werd de naamloze "*Maatschappij voor Natuurlijke Historie*" gesticht. Deze vereniging richtte de Gentse dierentuin op. Het terrein lag tussen de huidige Muinkkaai en de Franklin Rooseveltlaan en mat ongeveer 50.000 m². Tot de sluiting in 1904 was deze plek, samen met het Casino, een der belangrijkste attractiepunten voor de burgerij. De zetel van de Naamloze Maatschappij voor Natuurlijke Historie was gevestigd in de Dierentuindreef. Nijpels, de directeur van de dierentuin, richtte omstreeks 1885 de "*Société Gantoise d'Aviculture*" op. De leden van deze vogelfokkersmaatschappij behoorden ook allemaal tot de welgestelde burgerij.

Dàt in tegenstelling met de aangeslotenen bij "*Het Neerhof*", gesticht op 10 juni 1889. Het doel van deze vereniging was het kweken van dieren als een vrijetijdsbesteding. Vanaf 1905 werden jaarlijks "Neerhoftentoonstellingen" georganiseerd in de daartoe speciaal omvormbare zwemkom Van Eyck.

Het vergaderlokaal lag oorspronkelijk in de herberg "Bij Fauconnier" in de Korianderstraat; later kwamen de leden bijeen in de kelders van de Minardschouwburg en in het café "La Brasserie" in de Heilige-Geeststraat en tenslotte in "Het Damberd" op de Korenmarkt.

Omstreeks 1880 ontstond de "*Kring der Volksvoordrachten*". Specialisten zoals geneesheren gaven spreekbeurten, voornamelijk in verband met de hygiëne en de gezondheidszorgen die toen in de volksbuurten nog te wensen overlieten.

Een "*Academisch Geschiedkundig Genootschap*" werd begin 1887 opgericht. De aangeslotenen vergaderden in het café "De Pluim" in de Heilige-Geeststraat, bekend om zijn speciale Gentse likeur "Plumet".

Eveneens in 1887 ontstond de "*Cercle Floral*", een vereniging van oudstudenten van de tuinbouwschool. Hun lokaal lag in de Heilige-Geeststraat 3.

De vereniging van "*Studenten en Oudstudenten van de Academie voor Schone Kunsten, Nijverheidsschool en Conservatorium*" werd gesticht op 19 juni 1888. Haar lokaal was gevestigd in de "Sodaliteit" op de Korte Meer.

In 1893 werd het gezelschap "*Société d'Histoire et d'Archéologie*" (Geschieden Oudheidkundige Kring) opgericht. Deze vereniging kende blijkbaar veel succes want in 1896 waren er, tijdens een congres alhier, een duizendtal geïnteresseerden present. In 1906 werd dit de "*Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde*".

"*De Vlaamse Conferentie*" was een maatschappij waarvan alle leden behoorden tot de Gentse advocatenorde, terwijl de "*Société Chimique de Gand*" enkel de afgestudeerden in de scheikunde aan de Rijksschool op de Lindelei als leden aanvaardde. De vergaderplaats van deze laatsten was trouwens in het vernoemd instituut gelegen.

Het einde van de 19de eeuw werd gekarakteriseerd door de opening van enkele taalinstututen die begonnen als clubs en kringen zoals de "*Cercle Polyglotte*" (Veeltalige Kring) op de Korenlei, de "*English Club*" in het Hoefijzerstraatje en het "*Institut Linguistique de Gand*" (Taalinstuut) gevestigd in het café "Den Duyts" bij de Sint-Jacobskerk. Omstreeks 1890 werd de "*Volapüka-Club*" opgericht. De vergaderingen gingen door in het "Hôtel d'Allemagne" op de Korenmarkt. Men leerde er de Volapük, een zgn. "wereldtaal", voorlopster van het Esperanto en gepubliceerd door de Zwitser Schleyer in 1880.

In 1894 stichtte men een vereniging van postzegelverzamelaars en -kenners. Het was de "*Société Gantoise de Philatélie ou de Timbrologie*". Aanvankelijk vergaderden ze in een lokaal dat zich op de Sint-Jansvest bevond. Vanaf 1903 kwamen de leden bij elkaar in de Winkelstraat 1.

III. FILANTROPIE

Tijdens de 19de eeuw waren de arbeids- en levensvoorwaarden van de werkende klasse ongelofelijk slecht. Door hun analfabetisme waren deze mensen daarenboven geremd bij elke poging tot lotsverbetering. Ze bleven daardoor, vooral tijdens de talrijke crisisperiodes de speelbal van de begoede klasse. Deze laatste kende nochtans de noden en de barre woonomstandigheden van de arme bevolking doch ze veronderstelde dat die tekorten uitsluitend door liefdadigheid kon gelenigd worden.

Een deel der Gentse burgermaatschappijen, zowel neutrale als politiek getinte, organiseerde daartoe feesten, bals, tombola's, optochten en cavalcades, fancy-fairs enz.

Een specifieke liefdadigheidsmaatschappij was "*Eendracht maakt Macht*", ontstaan in 1834.

Eigen aan de tijdsomstandigheden en van een heel ander genre was de Gentse afdeling van de katholieke maatschappij "*Saint-Jean-François Régis*", in 1837 te Brussel gesticht. Te Gent was het lokaal in het Steendam 17 gevestigd. Het doel van dit gezelschap bestond erin de kosten te dragen van het burgerlijk en kerkelijk huwelijk der armen en te zorgen voor de wettelijke erkenning der kinderen die buiten de echt geboren waren.

Op 25 juli 1841 werd het "*Keizersgenootschap*" (*Société philanthropique des anciens frères d'armes de l'Empire français*) gesticht. De vergaderingen grepen plaats in de herberg "Het blauw Lam" op de Brabantdam. In 1845 telde deze maatschappij reeds 232 effectieve leden. Het genootschap bleef tot 1874 bestaan.

De bekendste filantropische vereniging van Gent was de "*Zonder Naam, niet*

zonder Hart" (*Les sans Nom, non sans Coeur*). Ze groepeerde veel vrijzinnigen maar bleef neutraal bij de hulpverlening.

Sommigen beweerden dat ze eerst in 1856 ontstond, na de ontploffing van een fabrieksketel op Terplaten waarbij elf zwaar gewonden en acht doden te betreuren waren. Doch de "Zonder Naam" kreeg reeds in 1855 de toelating van het stadsbestuur om een tombola in te richten waarvan de opbrengst integraal ten goede kwam aan noodlijdende werklui.

Deze vereniging vergaderde aanvankelijk in de Korianderstraat in de herberg "Bij Fauconnier" waar de stichting op 23 november 1855 had plaatsgehad. Tussen 1870 en 1882 werd in de "Sodaliteit" vergaderd en tenslotte op de Kalandenberg 6.

Elk jaar richtten de "Zonder Naam" cavalcades in met verschillende feestwagens. Reeds een jaar na haar stichting schonk ze nieuwe kleren aan duizend leerlingen van de stedelijke bewaarscholen en op 11 juli 1859 werd door haar, in samenwerking met het stadsbestuur, de eerste steen gelegd van de kosteloze jongensstadsschool in de Sint-Machariusstraat. Er werden ook geregeld broodpenningen uitgedeeld (3).

Tijdens de ontzettende cholera-epidemie der jaren 1865-'66 lag deze maatschappij aan de basis van een wedstrijd, door de stad uitgeschreven, tot het ontwerpen van gezonde arbeiderswoningen. Of deze dan ook werden gebouwd, is een andere zaak.

De "*Maatschappij der Oud-Wapenbroeders van Willem I*" was een genootschap dat tot doel had de collega's die in financiële moeilijkheden verkeerden, ter hulp te komen.

Het stichtingsjaar was 1857.

Haar eerste lokaal was in de herberg "Bij den Duyts" aan Sint-Jacobs gevestigd. Jaren nadien vergaderden ze in het "Hôtel Belle Vue" op het Graaf van Vlaanderenplein 43, rechtover het Zuidstation.

Omstreeks 1860 werd de menslievende kring "*Hulpfonds der Armen*" opgericht. De leden vergaderden in de herberg "De vier Emmers" in de Barrestraat. In 1869 deelde deze groep, tijdens de carnavaldagen, duizend kilo tarwebrood uit en zesduizend kilo kolen.

Rond diezelfde tijd werd ook "*Les vrais Amis de la Charité*" gesticht.

Haar lokaal bevond zich in Klein Turkije. Ca. 1890 vergaderde men in het "Hotel De Ster" op de Korenmarkt.

De liberale maatschappij "*De Sabbatdagbroeders*" werd opgericht in 1862. De stichting ging door in het café "De Fortuin" in de Phoenixstraat op Rooigem. De voorzitter droeg de benaming van grootrabijn.

Deze vereniging organiseerde op de Brugsepoort heel wat festiviteiten, onder meer concerten, waarvan de opbrengst ten goede kwamen aan de "Zonder Naam" en aan de kinderen der officiële scholen op die wijk gelegen. De

(3) *Gentse Penningen 1780-1980*. Gent, 1989, p. 140.

fanfare der kulders ofte weesjongens ontving van hen verschillende muziek-instrumenten en een maatschappijvlag.

Napoleon Destanberg schreef ter ere van de "Sabbatdagbroeders" een hulde : "De Zang van de Sabbat".

Op de parochie van het Heilig-Kerst werd in 1863 het "*Genootschap tot Begrafenis*" opgericht. De leden betaalden wekelijks twee centimes. De kosten van een behoorlijke lijkst, een gelezen mis en de huur van één rijtuig werden daardoor vergoed. Tijdens het cholerajaar 1866 kwam de vereniging echter in financiële moeilijkheden. Daarom werd het genootschap uitgebreid tot de parochies Sint-Augustinus, Sint-Michiels en Sint-Jan Baptist.

Tussen 1880 en 1900 ontstonden andere filantropische kringen, o.m. "*De Romeinen*" die hun lokaal hadden in café "Rome" op de Kleine Vismarkt, "*De Werkers der Armen*" op de Drongensesteenweg en de liberale groep "*Nood zoekt Troost*" op de Groendreef.

De "*Sint-Pietersvrienden*" stelden zich tot doel kleren aan arme kinderen uit de buurt uit te delen, onder meer voor de plechtige communie. Hun lokaal bevond zich op het Sint-Pietersplein.

"*De Vrienden van Licht en Vrijheid*" was de benaming van een vrijzinnige liberale maatschappij, gesticht de 12de juni 1885. Haar zetel bevond zich in het estaminet "De Grote Botermarkt". De leden deden geregeld omhalingen ten voordele der officiële stadsscholen.

In het begin van de 20e eeuw kwam "*Het Werk van het Schooleetmaal*" tot stand. Deze organisatie zorgde voor middagmalen in een viertal eetzaalen : "De oude Kroon" op de Zuidkaai 10, het "Van Crombrughe's Genootschap" aan de Huidevetterskaai, "Het Park" op het Sint-Pietersplein en een lokaal op de Dendermondsesteenweg 152. De leden van dit werk vergaderden in de "Zaal der Notarissen" in de Winkelstraat.

Ten bate der zwakke kinderen werd "*Het Werk der gezonde Lucht*" gesticht. Het lokaal bevond zich in het "Café du Théâtre" in de Schouwburgstraat.

Ook een "*Werk der Gentse Kinderkribben*" ontstond toen. Het was een comité van dames-beschermsters. De kribben waren gelegen in de Sint-Pieters-nieuwstraat 39, op het Kleine Dok 4, in de Van Akenstraat en in het Berouw 116.

Sommige maatschappijen deden "terloops" aan liefdadigheid, zo onder meer de vereniging "*Bolivar*", gesticht omstreeks 1840. Deze groepeerde hoedenmakers en -verkopers. De benaming verwees trouwens naar de hoge manshoed met brede randen, toen in de herenmode en genoemd naar Simon Bolivar (4). Hun lokaal bevond zich in "De Lelie" in de Schouwburgstraat. Onder het motto "De hoed is het symbool van de menselijke waardigheid" richtten ze tentoon-

(4) Bolivar, Simon werd in 1785 te Caracas in Venezuela geboren. Hij was de verdediger van de onafhankelijkheid van zijn land en bevrijdde in 1821 Columbia, Ecuador, Panama en Venezuela van het juk der Spanjaarden.

stellingen in waaraan een prijskamp verbonden was. Zulks gebeurde o.m. in 1843 en in 1873. Tijdens de prijsuitdeling zong iemand een gelegenheidslied. De tekst werd verkocht ten voordele van de "Zonder Naam, niet zonder Hart". Ook verschillende ontspanningskringen deden tussendoor aan filantropie. Bekend daarvoor waren o.m. de teerlingmaatschappijen "*De goede Tien*", "*De Katers*", "*De Zouaven*", "*Brahma's Vrienden*" enz., de "*Cercle humoristique des Chinois*" waarover we het verder hebben, maar ook andere zoals "*Cockerill*" en de "*Patattenkapperskring*".

Bij het begin van de bevolkingsaan groei op de Brugsepoort, door de vestiging van de machinefabriek "Phoenix" en het textielbedrijf "La Lys", werd de festiviteitenmaatschappij "*Cockerill*" aldaar opgericht.

Dat gebeurde in 1835. De leden waren allemaal begoede burgers. Hun voorzitter was Victor Van Lokeren, broer van de bekende archeoloog-historicus August. Deze vereniging organiseerde tijdens de Gentse Feesten waterstoeten o.m. op de Brugse Vaart en wedstrijden in ringsteken, kaarten, bollen en biljarten tijdens dewelke gecollecteerd werd voor liefdadige doeleinden.

Het vergaderlokaal bevond zich in de herberg "In de gouden Appel" bij de Bargiebrug in de Phoenixstraat.

In 1857 stopte "*Cockerill*" alle activiteiten.

Ook de "*Patattenkapperskring*" was een soortgelijk gezelschap, ontstaan ca. 1855. Vanaf 1860 richtte ze tijdens carnaval op de Brugsepoortwijk, gemaskeerde bals in ten voordele van de noodlijdenden. Deze feestelijkheden gingen door in de herberg "De Keizerin" op de Zuidkaai.

Carnavalsoptochten tussen 1840 en 1860 in het centrum van de stad, werden meestal door een maatschappij georganiseerd, bijvoorbeeld door "*Nemrod*", "*Cockerill*", "*Renaissance*", de liefhebbersfanfare "*Concordia*", "*De Klauwaarts*" en andere. Talrijke inzamelaars, te voet of te paard, deden beroep op de goedgeefsheid van de toeschouwers of voorbijgangers (5).

Naast deze cavalcades had men tijdens de crisisjaren in de textiel de georganiseerde brooduitdelingen.

De orangistische vrijmetselaarsloge "*Septentrion*" en de hoofdkamer van rhetorica "*De Fonteinisten*" maakten zich daarbij verdienstelijk!

Lode HOSTE

1990

(t vervolgt)

(5) Claeys, P., Pages d'histoire locale Gantoise. Gand, 1888, p. 67.

INVENTAIRE ARCHÉOLOGIQUE - FICHE NR. 9

Op 21 januari 1897 stelde Prosper Claeys in de rubriek "Schilderijen - Zaal van het Bureau van Weldadigheid (Poeljemarkt) XVIIe eeuw (1691)" in het Frans een fiche op over

Schilderijen van Gillis Le Plat in het Bureau van Weldadigheid

Boven de banken die twee zijden van de zaal versieren, ziet men zeven langwerpige schilderijen die gescheiden worden door moulures in verguld hout die bloemenslingers voorstellen. Drie ervan zijn geplaatst tegenover de schouw, boven de tafel aan dewelke de gouverneurs van de Armenkamer zetelden. De vier anderen versieren de muur tegenover de vensters.

Deze schilderijen stellen de Zeven Werken van Barmhartigheid voor. Ze zijn het werk van de Gentse schilder Gillis Le Plat. De kunstenaar heeft op ieder schilderij een of twee gouverneurs uit die tijd afgebeeld die een werk van barmhartigheid verrichten.

De Stadsrekeningen van 1692 leren ons dat voor deze schilderijen 63 ponden groot betaald werden, zegge ongeveer 700 fr. van onze munt. Een van de doeken draagt het signatuur van de kunstenaar met het jaartal 1691.

De onderwerpen zijn rijkelijk uitgevoerd in een verheven, nobele stijl. De

Schilderij van Gillis Le Plat in de Armenkamer. "De Hongerigen spijzen." Foto Dienst Toerisme Stad Gent. Wie de 6 anderen wil zien moet maar eens naar het Bijloke museum gaan.

plaatsing en de aanpassing van de draperieën en de schikking van de onderdelen zijn goed gecombineerd. (A. Van Lokeren. *Messenger des sciences historiques*, 1868, pp. 49-67).

Vermelden wij de merkwaardige gelijkenis die schijnt te bestaan tussen de groep armen op het eerste paneel van Le Plat, naar de schouw toe, en deze die de voorgrond vormt van het schilderij van Rubens in de St-Baafskerk.

Dit werk moet ook indruk gemaakt hebben op Van Cleef. In de groep links op het schilderij dat boven de schouw hangt, heeft de kunstenaar figuren geschilderd die ongemeen aan het doek van Rubens herinneren.

Gillis Le Plat, zoon van Pieter, werd als meester-schilder opgenomen in 1692. Hij vervulde de functie van gezworene van 1697 tot 1700. Le Plat maakte verscheidene schilderijen voor rekening van de Stad en van de voornaamste kerken van Gent.

Onder meer bezit de St-Niklaaskerk van hem een *Sint-Niklaas almoezen uitdelend en een oude arme vrouw zegenend*. Dit schilderij draagt het jaartal 1684.

Cf. Paul Bergmans in de *Biographie nationale*, t.XI, kol. 883-884.

Naschrift

Het Bureau van Weldadigheid (ook Bureau van Liefdadigheid) is de naam die in 1797 gegeven werd aan de Armenkamer.

De Armenkamer werd gesticht door Keizer Karel bij een ordonnantie van 7 oktober 1531. De Schepenen van de Keure benoemden 11 gouverneurs als beheerders. Ze werden gekozen onder de prominenten van de stad.

Toen Prosper Claeys deze fiche opstelde was het Bureau nog gevestigd in het Stadhuis. Na de verhuis in 1925 van het Oudheidkundig Museum van de gewezen kerk der Vrouwebroers in de Lange Steenstraat naar de Bijloke, werd de Armenkamer aldaar volledig gereconstrueerd.

EEN PLATINA BRUILOFT

Sedert 21 juli 1898 loopt hij reeds rond in Gent. Sedert 13 augustus 1921 is hij nog steeds gelukkig gehuwd met zijn Jenny. En sedert 28 januari 1972 is hij lid van onze Kring.

Wij hebben het hier over de Heer Gabriël Haelman uit de Sint-Katelijnestraat 9, in Gent natuurlijk. Daarom een zeer hartelijk proficiat aan ons medelid en zijn echtgenote en doe zo voort. Alhoewel... wie doet het hem nu reeds na?

DE GENTSE TRIËNNALE VAN 1895, EEN BUITEN- BEENTJE

Over de zesendertigste triënnale voor Schone Kunsten te Gent, die van 1 september tot 28 oktober in het Casino doorging, waaide een nieuwe wind. Het werd de belangrijkste driejaarlijkse, omdat ze openlijk brak met aloude traditie en ruime aandacht schonk aan moderne buitenlandse strekkingen. Graaf de Limburg-Stirum was voorzitter en de universiteitsbibliothecaris Ferdinand Van der Haeghen secretaris.

Armand Heins tekende ettelijke ontwerpen voor uitnodigingen aan binnen- en buitenlandse artiesten, frontispices en dies meer.

De "*Jury d'admission*", die de werken vanaf 5 augustus keurde, werd voor de schilderkunst uitgebreid tot veertien leden. Uit het Gentse waren dit Albert Baertsoen, die ook vaak in Parijs verbleef, Emile Claus (Astene) en de directeur van de Koninklijke Academie Louis Tytgadt; uit het Antwerpse Edgard Farasyn en Charles Mertens; uit het Brusselse Léon Frederic (Sint-Gillis), Fernand Khnopff, Xavier Mellery en Isidore Verheyden; uit Mechelen Alexandre Struys; uit Namen Théodore Baron; uit Dieppe Fritz Thaulow en uit Parijs Alfred Roll en Emile Wauters.

Deze jury stelde zich uitermate streng op en weigerde om en bij de vijfhonderd werken! Daar waar de triënnale van 1892 1.156 tentoongestelde stukken telde, viel het aantal hier terug op 991 : 712 schilderijen; 162 aquarellen, tekeningen en pastels; 15 gravures, etsen en steendrukken; 89 beeldhouwwerken en 13 architecturale werken.

Vijf man vormden de jury voor beeldhouwkunst : één Gentenaar, Louis Jean Mast, die al te jong krankzinnig zou sterven, en vier Brusselaars, de patriarch en directeur van de Leuvense Academie, Constantin Meunier en verder Julien Dillens, Jules Lagae en Charles Van der Stappen.

Voor de architectuur werd de keuze gedaan door de restaurateur van het Gravensteen J. De Waele en de restaurateur van de abdij van Villers Ch. Licot. Voor het eerst werd ook toegepaste kunst tentoongesteld, geselecteerd door de advocaat en musicus Octave Maus en de beeldhouwer Paul Dubois, medestichters van "*Les XX*". De eerst was tevens bezieler en secretaris van "*La libre esthétique*". De voorwerpen werden niet in de catalogus opgenomen. Speelden verder een rol bij de selectie : Théodore Vinçotte, A. De Tombay en J. Stallaert.

De "*Jury de placement*", die vanaf 12 augustus de plaats voor de kunstwerken toeweest, bestond voor de schilderkunst uit vijf man : Jean Delvin, Fernand Khnopff, Charles Mertens, Fernand Scribe en Alexandre Struys.

Elk doek kreeg een beoordelingscijfer. Dit werd aan de betrokken kunstenaar meegedeeld en het stond hem vrij zijn doek al of niet te exposeren, indien hij meende een ongunstige plaats te hebben. Uit een krantencommentaar bleek

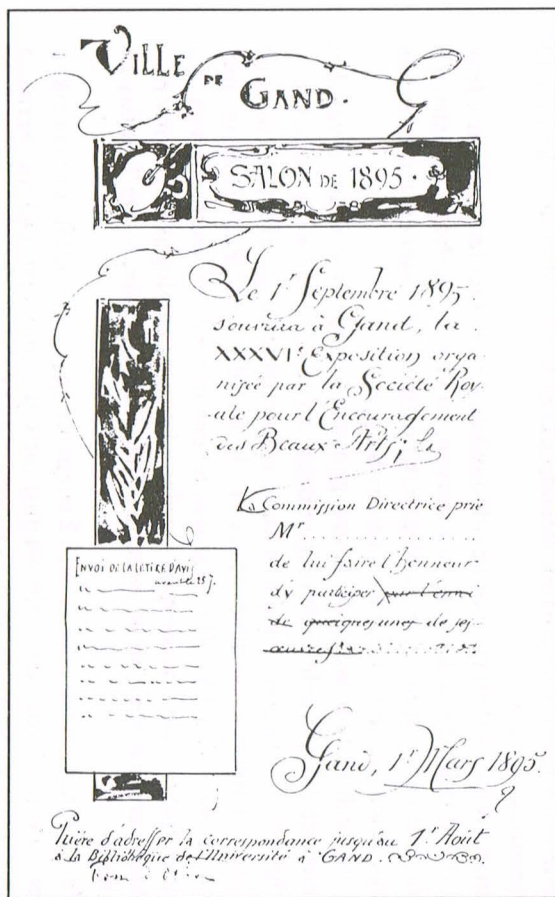

Fig. 1. Uitnodiging voor deelname aan de tentoonstelling. Ontwerp door Armand Heins. Bijgekleurd in groene waterverf.

Fig. 2. Frontispice (?). Ontwerp door Armand Heins. Bijgekleurd in groene waterverf.

Fig. 3. Affiche ontworpen door Constant Montald. Lithografie, 59,0 cm x 76,5 cm. Druk N. Heins, Gent.

deze jury streng maar eerlijk te zijn : "... sa décision de reléguer à l'étage les oeuvres marquées du n° 3 a été l'objet de vives réclamations, bien qu'à première vue les oeuvres groupées là haut, dans le "salon des réprouvés", forment un ensemble qui justifie le classement effectué."

In de grote hall kregen de nieuwe kunstrichtingen ruime aandacht. De Franse impressionisten, de symbolisten en de "School van Glasgow" beschikten elk over hun eigen hoekje.

De voorkaft van de catalog, die vroeger enkel een tweetalige tekst droeg, bovenaan frans, onderaan vlaams, werd figuratief. Jules De Praetere, leerling aan de Nijverheidsschool en aan de Academie, amper zestien jaar oud, tekende het ontwerp : een freel figuurtje, bloemen, een pauw en een ééntalige franse tekst. Hij zou later internationale faam verwerven en directeur worden van de school voor decoratieve kunsten, eerst te Zürich, later te Bazel.

Constant Montald, Prijs van Rome in 1886, die in 1896 leraar muurschilderen aan de Brusselse Academie zou worden en sedert 1892 met Gabriëlle Cavinet gehuwd was, die "art nouveau" borduurwerk ontwierp, tekende de affiche : midden bloemenmotieven een dromerige, langgedrapeerde, zittende vrouw, die een beeldje in de hand houdt.

Zowel de affiche als de voorkaft van de catalog werden bij N. Heins in kleurensteendruk gerealiseerd.

Het Gentse publiek, dat als conservatief bekend stond, commentarieerde deze nieuwigheden druk.

Op 6 september 1895 verscheen in de Brusselse "*Le Petit Bleu*" een spotprent en een in het Gents dialect gesteld artikel, ondertekend "*CHAM.*", dat de moeite loont integraal weergegeven te worden.

"Maor heddet van z'leve gewete? De Genteneirs pretendeere ni dat d'exposisse e kaksken es.

Wa sloebers, wa sloebers, roepe ze. Bliekenblauw, rijspapkouleur, appelblauw-ziegroen, meingelt da goed te gaore in g'hêt nen tableau. Zend hem maor op, wa riskeerde gij? Ze gaon hem nie aanveirde? Ge zijt er wel mee! Aos g'hem maor nie en verkuupt, wa kan ilder da schille.

Maor aos 't op e zijtse waole trekt, ah! thons hieruit! gie kroete, gie lafhertegen trekhond! 't publiek, da stom ras, zoe keune blijve staon, in wie weet en kuupt raon de kok hem nie.

Maor hedde nie toch dad affiech gezien? Wel tsuuses-meinsche toch! 't es precies en naosterigge van Singer mee blêwe krillekes. 't Es ieveranst de dochter uit 't haor. Bezie mij da ni toch! Wad hee die sluure daor in heuren iene puut da z'ezu godseugenteg beziet Jandoore! Z'hee jikte, ze schart heur mee ten andere. Enfin. 't es te wried.

Wa zegde de daor, riep er 'nen artist, dad es symbolisme. Wa kende gij van gekookt etc.

Ha! dad hiet symbolisme. In symbolisme, zei ter nen andere lollekeshiere, dad es de keunste om i te doen verstaon wat dat den artist zelve nie en begrijpt.

Die symbolisten, da zijn farceurs, ezu iets gelijk twee pasters die op malekaor nie en keune kijke zonder te lache.

Veur wat da mij betreft, ik weune bove, in 'k en trekke mij nuunt gien ruzen aan. E gruit nieuws pertant! Op de couverte van de catalogue staot er uuk ezu en zeintse. Ezu en seuze van e wijveke die naor ne pêwoo staot te gaope, mee heur twee handses te gaore. Da schaopke was ezu juist in tweeë gesneë, in mijn kuisterigge haod gevonden.

Ge moet wete, heur moeder doed in de voode in ze zei : 't Es heur portret uitgesneen. 'k Ben der op uitgeweest in 'k hê 't ander stik gevonde.

Bezie mij da! 't Was e keiewijf of en vooderaopsterige.

De canard van de journaliste maakt pendant mee de pêwoo.

Van aos mijn kuisterigge da zag, riep ze : Hedde gien voode, êw ijzer of biene liggo?

Ik : Sulferpriembak waor moet ten bovenste wan naortoe.

Les refusés (alle manne gelijk) : Smijt ze maor al in de coupure.

Ne Franschman, over de symbolisten : Pardonner, c'est comprendre.

Ik : Je ne les comprends pas, mais je le leur pardonne!

P.S. - Les 500 refusés vont m'offrir des palmes. Demander l'adresse au bureau du journal.

CHAM"

Fig. 4. Voorkaart van de catalogoog ontworpen door Julius De Praetere. Lithografie, 14,0 cm x 6,9 cm. Druk N. Heins, Gent.

Fig. 5. Spotprent in "Le Petit Bleu" van 6 september 1895.

De volgende triënnale, die pas in 1899 plaatsvond, was weer op oude leest geschoeid. De aanvaardingscommissie voor schilderkunst werd tot tien leden herleid. Enkel Alexandre Struys overleefde 1895! Het aantal tentoongestelde kunstwerken steeg tot 1.194.

Enige verworvenheid van "*een nieuwe herfst, een nieuw geluid*" was de titelpagina van de catalogoog van 1895, die in aangepaste versie de voorkaart vormde voor deze van 1899 : een tweetalige tekst en vermelding van de uitgever binnen een sierkader. Voorwaar niet veel...

André DESPRETZ

UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE GENTSE BRUGGEN (Vervolg)

NIEUWE TOLHUISBRUG

Uit de Gazette van Gent, 21-8-1900 : "Werken aan het Tolhuis; men is bezig met het verplaatsen en hermaken der Tolhuisbrug. De richting van het verbindingskanaal zal recht op de sluis van de saskom komen. De brug der Plezante Vest (Meersbrug) wordt eveneens verlegd en verbreed. Een nieuwe brug (later de nieuwe Tolhuisbrug genoemd) zorgt voor de verbinding van de Gazmeterlaan en de Nijverheidskaai (de huidige Wiedauwkaai)".

Deze eerste ijzeren draaibrug werd aangelegd naar aanleiding van het plan tot doortrekking van de Tolhuislaan. Deze laatste kwam tot stand in 1903.

Er werd aan de brug gewerkt van juli 1900 tot september 1901 door de aannemers G. Van Haute en P. De Heem.

Wegens het veelvuldig en langdurig openstaan van de brug werd er in 1912 een vast voetgangersbrugje gebouwd. De afmetingen dezer brug waren identiek aan deze der Wondelgembrug en der latere verbindingsvaartbrug (1911) (1). Vanaf 1936 werd ze electrisch gedraaid.

Na de vernieling van zowel de voet- als van de wegbrug in 1944 werd er in 1947, om precies te zijn op 30 december, een nieuwe brug aanbesteed aan de firma N.V. Sodetra (Brussel) voor een bedrag van 12.500.000 fr. De uitvoeringstermijn was bepaald op 16 maanden.

De nieuwe brug, een vaste in gewapend beton, werd ingehuldigd op 2 april 1949 tegelijk met de Verbindingsvaartbrug.

De uiteindelijke prijs beliep 14.547.034 fr.

Zaterdag 8 juni 1901.

De werken aan het Tolhuis.

Men is bezig het reusachtig geraamte der nieuwe brug, op balken over het water te rollen. Aan de Tolhuisbrug, waar de grond weggeschoven was, heeft men nu twee meter verder gepiloteerd.

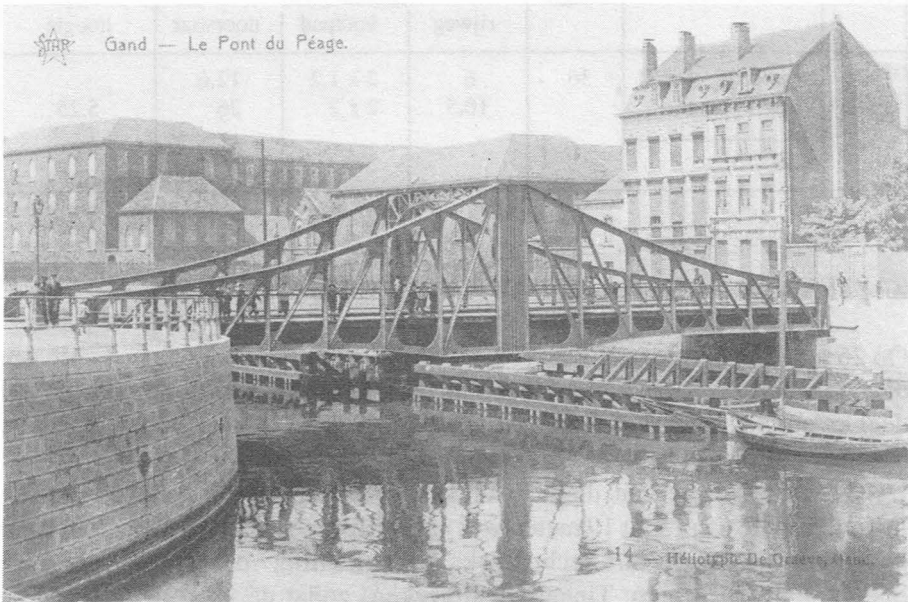
Dinsdag 11 juni 1901.

Men heeft zaterdag het ijzeren geraamte der brug op de plaats getrokken waar zij moet liggen.

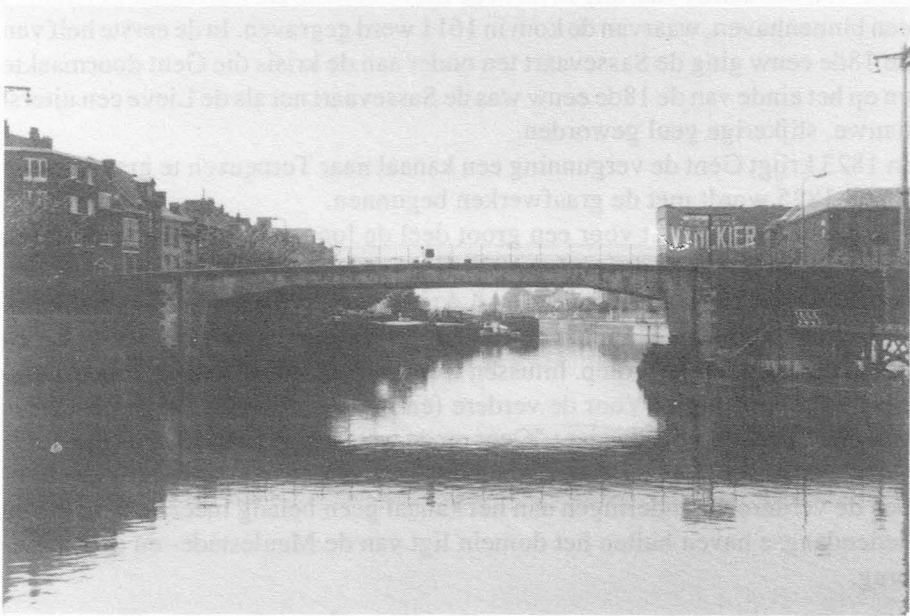
Men is nu naarstig bezig de kaaien te metsen langs den kant der Grasfabriek, terwijl men alles in gereedheid maakt om dit ook langs den kant van de Gasmeterboulevard te beginnen.

Deze kanten zijn zeer breed. De fondamenteen zijn 23 rijen steenen breed. Hoe hoger de kaaien gemetst worden, hoe meer de breedte vermindert.

(1) De voetbrug werd herbruikt aan het Leopoldkanaal, te Boekhout.

De Tolhuisbrug, bouwjaar 1901.

De huidige Tolhuisbrug, bouwjaar 1949.

JAAR	SOORT	Lengte	Breedte van			Vrije hoogte
			rijweg	voetpad	doorvaar	
1900	Draaibrug, metaal	36	6	2 x 1,2	12,6	5,25
1949	Vaste in beton		10,5	2 x 2	26	
	Staatsbrug					

SASSEVAART - KANAAL VAN TERNEUZEN

Op 26 mei 1547 verleende Keizer Karel de toestemming om een gedeelte van de Sassevaart te graven tussen Rodenhuize en de zeedijk van de Braakman. Dit deel kwam klaar in 1550. Later, in 1564-1565, werd ook het gedeelte van de Schipgracht tussen Gent en Rodenhuize uitgediept.

De Sassevaart, met een diepte van 1,3 tot 1,6 meter en een gemiddelde bodembreedte van 15 tot 19 meter, was natuurlijk geen echt zeekanaal. In Gent zelf stond de Sassevaart rechtstreeks in verbinding met de Leie door de Schipgracht (Meerhem, Tichelrei, Sluizeken) zodat de vaartuigen langs de Koornlei tot aan het Kuipgat konden varen.

Door de verbreding en verdieping, in 1564, van de, heden gedempte, Blaisantvest, konden de vaartuigen tot in de Lieve komen. De Lievekaai werd aldus een binnenhaven, waarvan de kom in 1611 werd gegraven. In de eerste helft van de 18de eeuw ging de Sassevaart ten onder aan de crisis die Gent doormaakte en op het einde van de 18de eeuw was de Sassevaart net als de Lieve een uiterst nauwe, slijkerige geul geworden.

In 1823 krijgt Gent de vergunning een kanaal naar Terneuzen te graven en op 1 mei 1825 wordt met de graafwerken begonnen.

Het nieuwe kanaal dat voor een groot deel de loop van de Sassevaart volgt, wordt ingewijd op 18 november 1827. Het kanaal is 23 tot 25 m breed aan de waterspiegel, 10 m op de bodem en 4,4 m diep (nog te zien in Sas van Gent). In 1870 wordt begonnen met verbreding- en verdiepingswerken : 65 m breed (17 m op de bodem) 6,5 diep. Intussen wordt ook de haven van Gent in belangrijke mate uitgebreid. Voor de verdere (en meer gedetailleerde geschiedenis van dit kanaal verwijs ik naar : "Gent op de wateren en naar de Zee" van J. De Cavele, stadsarchivaris. Voor de behandeling van onze Gentse bruggen hebben de verdere veranderingen aan het kanaal geen belang meer, aangezien de hedendaagse haven buiten het domein ligt van de Meulestede- en de Muidebrug.

Gand -- Pont du Château (Bas Escaut)

Edit. O. V. S. Bruxelles

De zogenaamde Kasteelbrug.

De De Pauwbrug in 1940. Foto : Ministerie van Openbare Werken.

DE PAUWBRUG

Dit is de brug gelegen tussen de Jan van Gentstraat en de St-Machariusstraat. Ze wordt meestal, verkeerdelijk, de Kasteelbrug genoemd, naar het gewezen nabijgelegen Spanjaardkasteel.

Na het graven van de doorsteek van de Leie naar het Kanaal van Terneuzen plaatste men aldaar in 1828 een houten draaibrugje. Het plan ervan berust in het stadsarchief (Atlas Goetghebuer).

In 1852 werd het brugje vervangen door een metalen constructie met een rijweg van 2,46 meter. In de Gazette van Gent vonden we het volgende : "Zondag, 16 mei 1852. Heden werd een nieuwe brug bij het Spanjaardkasteel plechtig ingehuldigd, in aanwezigheid van de minister van openbare werken. Om half vier melden kanonschoten de aankomst van de minister aan. De brug werd ontworpen door schepen Napoleon De Pauw. Vandaar dan ook de naam van de brug (1). Deze brug diende als voorbeeld voor de volgende te maken draaibruggen. Ten bewijze daarvan een brief van 11 blz. in het dossier van de Brugsepoortbruggen.

Tijdens de eeuwwisseling was de brug van 1852 in zo een slechte staat dat op 22-4-1902 het volgend bericht werd uitgehangen : "Verbod de brug over te rijden met voertuigen zonder veer (vering) of vrachten boven de 3.000 kg". Het duurde echter nog tot 1907 vooraleer de brug vernieuwd werd.

29 mei 1907, Gazette van Gent : "Om de herbouw van de De Pauwbrug toe te laten zal het verkeer voor voetgangers en rijtuigen over bedoelde brug onderbroken zijn vanaf 30 dezer.

3 juni 1907.

Ten einde den De Pauwarm te verbreden, is men bezig langs de beide zijden den oever af te voeren. Aan de Schoolkaai heeft men alzo de grondvesten van een gedeelte van het Spanjaardkasteel blootgelegd, die nl. van St-Jacobsbastion. Men weet, dat de vesting, welke Keizer Karel in 1540 deed oprichten op de plaats van de St-Baafsabdij, één der eerste was in vorm van vierkant met een bastion op elk der hoeken.

De thans ontblote noordelijke muur van dit bastion strekt zich uit van de Visserij tot bij de De Pauwbrug en is 3,10 m breed aan de basis.

Rechtstandig daarop liggen muren van mindere afmeting, die het bastion in een negental kazematten verdeelden. Al het metselwerk blijkt met zorg uitgevoerd te zijn want men is verplicht het te doen springen om het los te krijgen.

(1) De Pauw Napoleon, geboren te Gent in 1800 en er overleden op 16-10-1859. Hij was schepen van Openbare Werken van 1842 tot 1854. Gent dankt aan hem de bouw van het stapelhuis, de aanleg van nieuwe straten en pleinen, de bouw van de rijkschool in de Lange Violettenstraat (waarbij hij waakte op het behoud van het Klein Begijnhof), de herstelling van het Belfort.

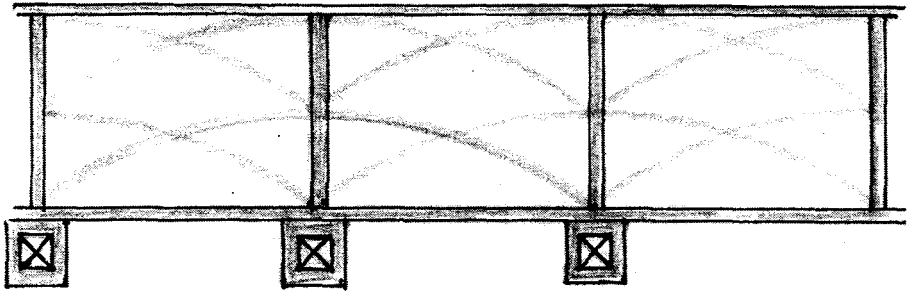

De huidige De Pauwbrug (maart 1982).

JAAR	SOORT	Lengte	Breedte van :			Vrije hoogte
			rijweg	voetpad	doorvaar	
1828	Draaibrug, hout	20	4,2	geen	9	± 1
1852	Draaibrug, metaal	20	2,46	2 x 1	9	
1907	Draaibrug, metaal	22	5	2 x 1,5	8	
1961	Vaste in hout	11,8	4,5		8,9	
1975	Vaste op metalen liggers met betonvloer	11,8	6	2 x 1,3	8,9	
	Staat					

Meer, over de bouw van de brug, was er niet terug te vinden. Alleen in "Vooruit" van maandag 30 maart 1908 verscheen het volgende : "Men is aan het herkassen der Schoolkaai en aan het plaatsen der ijzeren leuning op de nieuwe kaaien. De nieuwe De Pauwbrug is bijna voltooid. Nog enkel het leggen van den plankenvloer en enige kleine werkjes."

In mei 1940 werd de brug opgeblazen en "tijdelijk" vervangen door een houten, verhoogde, vaste, noodbrug. Deze laatste doet, anno 1983, nog steeds dienst, alleen in 1975 werd een kleine wijziging aan het middendeel aangebracht : het houten rijwegdek werd vervangen door een betonplaat rustend op metalen liggers. Voor de rest is het nog steeds een ezelsbrugje.

Brugleuning van de De Pauwbrug 1828.

SPOORBRUG OVER DE VERTAKKING DE PAUW

Uit "Vooruit", 2 juni 1946 :

"Een vaste spoorbrug aan het Kasteelsas. De smalle draaibare ijzeren spoorwegbrug, die de verbinding toeliet van het Stapelhuis en het Handelsdok met het goederenstation, was tijdens de bevrijding vernield geworden. Sindsdien moet men op bepaalde uren, verplaatsbare rails aanbrengen, om ze dan, wanneer de scheepvaart het vereist te hijsen of weg te voeren. Binnen afzienbare tijd zal hier een vaste stenen brug gebouwd worden, waardoor de brug met ± 1 m zal verhoogd worden."

De draaibrug hiervoor aangehaald dateerde van de aanleg, in 1855, van de verbinding Zuidstation met het Handelsdok (zie Lousbergsbrug).

Uit het Jaarverslag van de stad Gent, 1949.

Bouwen van een voetbrug langs de spoorbrug aan de vertakking De Pauw.

Op de spoorbrug lag tot hiertoe enkel een rudimentaire plankenvloer, aangelegd door de N.M.B.S. voor dienstgebruik. Deze overgang werd echter veelvuldig gebruikt door voetgangers en fietsers (alhoewel dit verboden was). Om dit te verhelpen werd een voetbrug ontworpen met een nuttige breedte van 1,75 m, volledig buiten het spoor gelegen en beschermd door een stevige borstwering.

De werken werden aangevat op 16 juni 1949 en waren te einde op 24 juni 1949.

M. LABYN
(t vervolgt)

LIJST VAN STRATEN MET EEN PERSOONSNAAM - STAD GENT

Naschrift

Zoals beloofd in ons November-nummer komen wij terug op de brieven van de Heer Arthur De Decker. Wij laten hier de reactie volgen van de Heer David Maes.

Naar aanleiding van het verschijnen van de "Lijst van straten met een persoonsnaam - Stad Gent." in GH. T. 1991 - N°4 - p. 208/223, ontvingen we van Dhr. Arthur De Decker twee brieven. Gezien de uitgebreidheid van beide brieven dachten we dat het interessant was de inhoud ervan op te splitsen in een aantal onderdelen en daar waar nodig deze te voorzien van enige commentaar. Liever dan wat "kunst- en vliegwerk" te verrichten, hebben we ons ruim de tijd genomen om de door Dhr. De Decker gemaakte opmerkingen zo nauwkeurig mogelijk na te trekken. We hebben ons zelfs de moeite getroost toerist te spelen in eigen stad en zijn we heel wat van de betwiste straatnaamborden ter plaatse gaan bekijken.

Voor de duidelijkheid geven we de tekst die we aan de brieven van Dhr. De Decker hebben ontleend in *cursief* weer.

Om te beginnen vond Dhr. De Decker het een "*wijs initiatief*" de lijst te publiceren in GH. T. en voegt er aan toe "*misschien brengt het wel iemand op de idee om eens een boek uit te geven met een korte levensbeschrijving van al deze personen. Op die manier zou het boek "De Historische persoonsnamen der straten van Gent" van Prof Dr. Victor Fris van 1922, waarin reeds honderd levensbeschrijvingen stonden, kunnen geactualiseerd worden*".

Hiermee zijn we het volmondig met hem eens. Meer nog, diezelfde opmerking hadden wijzelf reeds gemaakt in GH T. 1984 - N° 1 - p. 65/66. Dat dit inmiddels nog niet gebeurd is zal wellicht te wijten zijn aan de omvangrijkheid van een dergelijk werk. Het gaat hier ten slotte toch over een 480-tal personen.

Uit de brieven van Dhr. De Decker blijkt dat de zet- en tijpduivel (ja, ook die laatste bestaat blijkbaar) lelijk heeft huisgehouden in onze lijst. Dat gebeurde met volgende straatnamen waarvan we hierna de correcte versie weergeven :
Alfons Braeckmanlaan. Burgemeester, 1827-1914.

Juliaan *Braekeleirsstraat*. Stichter Heemkring Marka, 1901-1976.

Amand *Casier* De Ter Bekenlaan. Senator, 1862-1938.

Jozef *Goossenaertsstraat*. Taalkundige, 1882-1963.

Emanuel Hielstraat. Letterkundige, 1834-1899.

Gezusters Lovelingstraat. Letterkundigen. Rosalie, 1834-1875.

Virginie, 1836-1923.

Augustijn *Moreelsstraat*. Pastoor, 1818-1899.

Louis *Roelandtplein*. Architect, 1786-1864.

Edmond Ronsestraat. Minister, 1889-1960.

Lamoraal Van Egmontstraat. Staatsman en veldheer, 1522-1568.

Adolf Van Ooteghemstraat. Burgemeester, 1835-1908.

Hector Van Wittenberghestraat. Weldoener, 1796-1862.

Emiel Verhaerenlaan. Letterkundige, 1855-1916.

Hugo Verrieststraat. Letterkundige, 1840-1922.

"De in GH.T. reeds gepubliceerde lijst van 480 afzonderlijke namen kan, mijn inziens, toch nog wel worden uitgebreid met de namen van een 50-tal heiligen die zeker thuishoren in deze tabel (cfr. V. Fris)".

Wij van onze kant meenden de lijst te moeten beperken tot die straatnamen met een persoonsnaam waarvan op het straatnaambord een bijkomende vermelding voorhanden is (in de regel de hoedanigheid waardoor de betrokkene bekend werd en/of zijn beroep, gevolgd door zijn geboorte- en overlijdensjaar). Wel hebben we er een aantal namen aan toegevoegd waarbij deze vermelding niet voorkomt op het straatnaambord doch waarvan onomstotelijk vaststaat dat het hier een persoonsnaam betreft. Wat anderzijds niet wegneemt dat we met genoegen hierbij de lijst geven van de heiligen naar wie te Gent een straat werd genoemd :

Sint-Agnetestraat, Sint-Aldegondestraat, Sint-Amandplein (en -straat), Sint-Amelbergastraat, Sint-Annaplein (en -straat), Sint-Antoniushoek, Sint-Arnoutstraat, Sint-Baafskouterstraat, Sint-Baafsplein, Sint-Barbarastraat, Sint-Bernadettestraat, Sint-Clarastraat, Sint-Coletastraat, Sint-Corneliusstraat, Sint-Crispijnstraat, Sint-Daniëlstraat, Sint-Denijslaan, Sint-Dionysiusstraat, Sint-Dorotheastraat, Sint-Eligiusstraat, Sint-Elisabethplein, Sint-Gerolfstraat, Sint-Godelievestraat, Sint-Hubertusstraat, Sint-Jacobsnieuwstraat, Sint-Jan-Baptiststraat, Sint-Jansdreef (en -vest), Sint-Joriskaai, Sint-Jozefstraat, Sint-Juliaanstraat, Sint-Katelijnestraat, Sint-Kristoffelstraat, Sint-Kruis-Winkeldorp, Sint-Kwintensberg, Sint-Laurentiuslaan, Sint-Liesbetsteeg, Sint-Lievensdoorgang (-laan, -poortstraat en -tunnel), Sint-Machariusstraat, Sint-Margrietstraat, Sint-Markoenstraat, Sint-Martensblindeken (en -straat), Sint-Michiëlshelling (-plein en -straat), Sint-Niklaasstraat, Sint-Paulusstraat, Sint-Pietersaalstraat (-nieuwstraat en -plein), Sint-Rafaëlstraat, Sint-Rochusplein (en -straat), Sint-Salvatorstraat, Sint-Sebastiaanstraat, Sint-Simonstraat, Sint-Theresiastraat, Sint-Veerleplein, Sint-Vincentiusplein, Sint-Widostraat.

Dhr. De Decker meent ook dat we een aantal straten over het hoofd gezien hebben. Het zijn die straatnamen die hoogstwaarschijnlijk wel naar een persoonsnaam verwijzen doch die om uiteenlopende redenen (b.v.b. twijfel omtrent de juiste persoon of familie, het verband is niet duidelijk, te weinig gegevens bekend, enz.) niet weerhouden werden in onze lijst. Waarschijnlijk hebben de bevoegde instanties om dezelfde redenen het wijselijk geacht geen bijkomende vermeldingen op de straatnaamborden aan te brengen. De straatnamen waarover het hier gaat, hier citeren we Dhr. De Decker, zijn :

Abrahamstraat : Patriarch in Palestina, ca 1700 voor Christus.

Bellemansstraat (?)

Bennesteeg : Volgens Gysseling's glossarium naar de persoonsnaam Bennin. Bernheimlaan. Wordt met deze laan te Gentbrugge de Duitse historicus Ernst Bernheim (1850-1942) bedoeld?

In zijn tweede brief komt Dhr. De Decker hierop terug en verwijst hij naar GH. T. waarin eertijds reeds een gedeeltelijke lijst met persoonsnamen werd gepubliceerd : "In ieder geval blijkt uit de toen gepubliceerde lijst dat de Bernheimlaan te Gentbrugge wel degelijk verwijst naar een persoon en dus over het hoofd werd gezien in GH. T. 1991 - N°4 - p. 208. De laan werd echter niet genoemd naar de Duitse historicus Ernst Bernheim... (die niets te maken heeft met Gent), maar wel met Generaal Bernheim die overleed op 13/2/1931. Zijn voornaam, noch zijn plaats en datum van geboorte staan vermeld in Gh. T. 1979 p. 279 en het is dus ook niet duidelijk of er een verband is met Gentbrugge."

Hebbrechtstraat : Volgens Gysseling's glossarium genoemd naar het zich aldaar bevindende Hebbrechtshospitaal, wat op zijn beurt een verwijzing zou zijn naar de persoonsnaam Aggibrecht.

Keizer Leopoldstraat : Deze straat werd volgens het verslag der commissie voor de straatnamen in 1836 en 1791 zo genoemd ter ere van de toenmalige vorst Keizer Leopold II (1747-1792). V. Fris merkt in zijn boek p. 85 wel op dat er in die straat reeds in 1690 een herberg "den Leopoldus" bestond, genoemd naar de gouverneur Leopold-Willem, aartshertog van Oostenrijk (1614-1662). Probleem is hier dus of de commissie voor de straatnamen in 1836 zich niet vergiste en welke jaartallen er uiteindelijk op het straatnaambord moeten worden gezet.

Monterreystraat : Jan de Zuniga, graaf van Monterrey (1649-1716) gouverneur-generaal, deed in 1671 ter verdediging tegen de aanvallen van Lodewijk XIV tussen de Heuvelpoort en de Kortrijksepoort buiten de vesten een fort bouwen dat zijn naam kreeg. Het Monterreyfort werd op het einde van de 18de eeuw gesloopt.

Ravensteinstraat : Zo genoemd naar het Hof van Ravenstein. De familie die haar naam gaf aan dit hotel was een der beroemdste der Nederlanden in de XVde eeuw, ten tijde der hertogen van Bourgondië. Adolf van Kleef, heer van Ravenstein, was de 2de zoon van Adolf II, hertog van Kleef en van Maria van Bourgondië, dochter van Jan zonder Vrees. Hij huwde o.a. de natuurlijke dochter van Philips de Goede, Anna van Bourgondië. Met zijn eerste echtgenote, Beatrix van Portugal, had hij een zoon, Philips van Kleef, heer van Ravenstein. Deze Philips werd in 1483 door Maximiliaan van Oostenrijk benoemd tot luitenant-generaal der Nederlanden. Later kwam hij echter in verzet tegen de keizer (1488-1492). Nog later ging hij in dienst bij de koning van Frankrijk. Hij stierf in 1527.

Raveschootstraat : Volgens M. Gysseling : "genoemd naar de Gentse patri-

ciërsfamilie van Raveschoot, die haar naam ontleent aan Raveschoot onder Eeklo of Raveschoot onder Kalken."

Savaanstraat : zowel volgens V. Fris als M. Gysseling een verbastering van de persoonsnaam Stephaan.

Tavernierstraat : Werd deze straat zo genoemd naar de Zuidnederlandse miniaturist uit de 19de eeuw Jan (de) Tavernier? (Maar evengoed kan men hier het beroep van tavernier, een uitbater van een taverne, bedoeld hebben.)

Waaistraat : Volgens Gysseling mogelijk een familienaam.

Werregarenstraat : Volgens Gysseling vermoedelijk genoemd naar de Gentse familienaam Werregaren.

Jacques Eggermont : Is die voornaam wel juist? Zie geboorteakte Gent (Houtbriel) 1/8/1795 waar sprake is van Norbert.

Van Ooststraat : Vermoedelijk is deze straat genoemd naar August Van Oost (geb. 1840) die in de Pontstraat in 1867, samen met zijn schoonbroer Julius Gustavus Alsberghe (geb. 1831) de "Teinturerie et blanchissement de tessus cotton" uitbaatten (tot 1880) (Zie Heemkundig Genootschap, Land van Rode, 4 jg., nr. 55).

Graaf van Vlaanderenplein : volgens V. Fris betreft het Philips (overl. 1905).

Prosper Vincentstraat : Deze Ledebergse burgemeester noemde eigenlijk Van Paemel.

Een reeks straatnamen waarnaar Dhr. De Decker verwijst blijken te zijn afgeschaft. Van sommige vragen we ons zelfs af of ze ooit waren opgenomen in de officiële straatnamenlijst.

Lutgardestraat : Lutgarde was de dochter van Arnulf den Grooten, graaf van Vlaanderen (Xe eeuw). Deze komt niet voor in de officiële lijst.

Junius Massaustraat : Junius Massau was een wiskundige en ingenieur (Gosselies 9/4/1852-Gent, 10/2/1909). Hij was sedert 1884 hoogleraar te Gent en de grondlegger van de grafische integratie en van de nomografie. Deze straat is verdwenen door het optrekken van de studentenhome in de Harelbekestraat. Bijgevolg werd deze straatnaam geschrapt van de officiële lijst.

Aime Reystraat : Te Ledeberg genoemd naar een garenhandelaar uit Ruisbroek die zich hier in 1830 vestigde en twee fabrieken (een vlasafdeling en een weverij) oprichtte met 800 werknemers. Komt niet meer voor in de officiële lijst (vervangen door een andere straatnaam?)

Beluik Van Driessche (deel Martelaarslaan) : Charles Van Driessche, architect, geb. Gent 1874, overl. Wondelgem 1963. Hij was zelf de bouwheer van dit beluik in eklektische stijl. Is geen officiële straatnaam (was het dat ooit?)

Jan Verhaegenstraat : genoemd naar? Komt niet voor in de officiële lijst. Mogelijks wordt hier verward met Tuinwijk Jan Verhaegen, maar die ligt dan op het grondgebied van Merelbeke.

Bij een viertal namen meent Dhr. De Decker, naar onze mening terecht, dat het straatnaambord verder kan aangevuld worden. Het betreft :

Cecile Cautermanstraat : Is het niet gepast haar meisjesnaam te vermelden nl. Cecile Boonans?

Stijn Streuvelsstraat : Is de pseudoniem voor Frank Lateur. Overeenkomstig de Jean Raystraat en de Wazenaarstraat moet dit dus ook op het straatnaambord vermeld worden.

Koning Boudewijnstraat : °1930.

Koningin Fabiolalaan : °1928.

Wat betreft de Halewijnstraat (-kouter en -stationsstraat) vraagt Dhr. De Decker zich af "werden deze straten te Drongen zo genoemd naar de maagdenverleider uit de Middelnederlandse balade "Lied van Heer Halewijn?"". In eerste instantie verwijst het toponiem "Halewijn" naar een wijk van Drongen. De oorsprong van deze wijknaam moet echter gezocht worden bij de adellijke familie "van Halewijn". Ter zake citeren we uit het artikel van Jo Bombay in het Jaarboek van de Heemkring Dronghine, 1990, p. 10 e.v. : "Uit een charter, gedateerd september 1362, weten wij dat Kateline van Dronghine, erfachtige vrouw van Dronghine, toen gehuwd was met ridder Daneel van Halewine. (...) Door dit huwelijk was Daneel van Halewine dus Heer van Drongen geworden!". De naam Halewijn blijkt dus weinig uitstaans te hebben met de figuur uit het lied. Tenzij in de balade die persoon zou bedoeld worden. Wat ons vrij onwaarschijnlijk lijkt.

Een laatste reeks straatnamen met een persoonsnaam zijn die waarvan we gemeend hebben de opmerkingen van Dhr. De Decker te moeten overmaken aan de bevoegde instanties zodat een en ander kan nagezien en in voorkomend geval de nodige correcties kunnen aangebracht worden.

Vooraf moeten we toch duidelijk stellen dat tussen het moment waarin het idee rijpt aan een straat een bepaalde naam te geven en het ogenblik waarop het straatnaambord aangebracht wordt een straatnaam een lange weg af te leggen heeft. Gent telde op 31 december 1988 niet minder dan 2433 straatnamen. Dat hier of daar wel eens een foutje gemaakt wordt is bijna onvermijdelijk. Wat niet uitsluit dat fouten niet zouden moeten gecorrigeerd worden.

Maurice De Weert zou volgens Dhr. De Decker niet geboren zijn in 1822 doch wel in 1863, meer bepaald te Adegem op 23 november.

Karel-Lodewijk Dierickx : overleed volgens V. Fris niet in 1822 doch wel op 1/4/1823 te Froidmont bij Doornik. Hier moet opgemerkt worden dat Dhr. De Decker - ook het straatnaambord is fout - de foutieve schrijfwijze voor de familienaam gebruikt. Correct is DIERICKX.

Brunastraat : noemt één van de aannemers niet Leo i.p.v. Leon?

Maurits Van Lierdestraat : volgens jaarboek XIX, 1982 van de Heemkundige Kring De Oost-Oudburg, p. 150, dient hier te staan "1861-1896" i.p.v. "1896-1981".

Prudens Van Duyse is niet gestorven in 1858 doch wel op 13/11/1859. (zie o.a. "Historie op perkament" p. 24). De "Archiefgids - Stadsarchief Gent" en de "Kroniek van België" beamen dit.

Isabellakaai : Als ik mij niet vergis is Isabella van Portugal niet gestorven in 1430 doch huwde ze in dat jaar met hertog Filips de Goede (het was zijn derde vrouw). Ze stierf te Ariën in 1471 op 17 december. We kunnen hier nog aan toevoegen dat het huwelijk van Filips de Goede en Isabella, dochter van Jan I van Portugal, doorging op 7 januari 1430. Op diezelfde dag stichtte Filips de Goede de Orde van het Gulden Vlies. Hierdoor verzamelde hij de hoge adel uit de prinsdommen die hij bestuurde.

Rombaut Keldermansstraat : stierf niet in 1551, wel in 1531 (zie "Een stad in opbouw" p. 182. Rombaut II Keldermans overleed om precies te zijn op 15/12/1531).

Jan Stassinsplein : was bouwmeester in de 15de en 16de eeuw i.p.v. 14de en 15de eeuw (hij was nog actief in 1516-1517).

Hans Van Werveke is niet geboren in 1885 doch wel in 1898 (nl. Gent 22 januari) cfr. GH. T. 1974, p. 146 en Encycl. V.B. II, p. 2021.

Gaston Crommenstraat : is deze Ledebergse burgemeester niet geboren op 11 juli 1897 i.p.v. 1896?

Geeraard Van Den Daelestraat : op het bord zouden "1970-1976" moeten vervangen worden door "1908-1984". In de inleiding van de straatnamenlijst hadden we de lezers erop attent gemaakt dat de vermelding "1970-1976" sloeg op de ambtstermijn van Geeraard Van Den Daele als burgemeester van Gent. Zoals Dhr. De Decker terecht opmerkt zou hier beter het geboorte- en overlijdensjaar vermeld worden.

Emiel Lossy is geboren in 1862 (en niet 1887) en nl. te Gent op 30 januari. Zoals we reeds hoger vermeld hebben zijn we ter plaatse heel wat straatnaamborden gaan nakijken. In de Emiel Lossystraat hebben we toch eerst enkele malen in onze eigen arm geknepen om vast te stellen of we wel degelijk wakker waren. Van de vijf borden dragen enkele de vermelding "1887-1935", de andere vermelden "1862-1935". Hoe de firma die de straatnaamborden maakte zoiets voor mekaar kreeg blijft een open vraag. Voor diegenen die toch nog zouden twifelen : de correcte jaartallen zijn "1862-1935".

Eerder bij toeval ontdekten wijzelf nog een fout in het straatnaambord Nicolaas De Liemaeckerplein. Deze schilder van historische taferelen wiens ware naam Nicolaas De Roose was, stierf te Gent niet in 1646 maar wel in 1644 cfr. "Het Land van Nevele", 1991/3, p. 223, noot 2).

Jan Van Gentsstraat : is geboren in maart 1340 i.p.v. 1339. Het ligt voor de hand dat per vergissing het jaartal (1339) volgens de paasstijl op het straatnaambord terecht kwam i.p.v. volgens de nieuwjaarstijl. Een samenvatting van de verschillende stijlen kan men vinden in GH. T. 1991 - N° 4 - p. 250 e.v.

Laurent Delvauxstraat : volgens "Gent, duizend jaar kunst en cultuur", I, p. 317, en andere bronnen, is deze beeldhouwer geboren in 1696 i.p.v. 1695 (meer bepaald te Gent op 17/11/1696). In dit geval kan zeker de fout niet gebeurd zijn door een verkeerde interpretatie van de stijlen. Op het ogenblik

dat Delvaux geboren werd gebruikte men reeds meer dan een eeuw de nieuwjaarsstijl. Delvaux overleed op 24 februari 1778.

Straatnaamborden die zouden kunnen aangevuld worden zijn :

Alexis Dallierestraat : te vervolledigen met "1823-1901".

Geraard De Duivel (-hof en -straat) : "† ca. 1270" i.p.v. "ca. 1270".

Filips Benthuystraat : "1660-1723" (preciezer dan 18de eeuw).

Bernard Montgomerydreef : aanvullen met "Engels (of Brits) Veldmaarschalk 1887-1976".

Bressers-Blanchaertlaan : aanvullen met : "Leopold Blanchaert, 1832-1913" en "Leonard Blanchaert, 1834-1905". Hier vragen we ons toch af of het bijvoegen van deze gegevens niet een beetje teveel van het goede zou worden. Het kan nooit de bedoeling worden reuzegrote borden vol met tekst op te hangen. Naar onze bescheiden mening moet een straatnaambord in de eerste plaats een straatnaambord blijven.

Justus De Harduwijnlaan : is deze dichter niet overleden in 1641 i.p.v. 1636? Volgens de Kroniek van België, p. 389, is J. De Harduwijn geboren op 11 april 1582 en wel degelijk overleden op 9 mei 1636.

Hugo Van Der Goes : is volgens "Gent, duizend jaar..." niet geboren ca. 1440, doch wel ca. 1430. Daarentegen vermeldt de Kroniek van België (p. 311) dat deze schilder wel degelijk zou geboren zijn in 1440.

Desiderius Erasmusstraat : °1469 i.p.v. ca. 1467. Omtrent het geboortjaar van deze humanist en theoloog schijnt er geen zekerheid te bestaan. Om die reden vermeldt de K.v.B. zelfs twee mogelijkheden nl. 28/10/1466 of 1469. Hij overleed op 12/7/1536.

Armand Lonquestraat i.p.v. Lonquestraat? Verwarring met de componist Georges Lonque? (°1900, †1967). Bij navraag blijkt het hier toch wel degelijk om Armand Lonque te gaan.

Willem Tellstraat : zou zijn overleden 1354, volgens de legende. Van onze kant vragen we ons af of het wel wenselijk is van een legendarische figuur het wellicht al even legendarisch overlijdensjaar te vermelden op een straatnaambord?

Jules Van Biesbroeckstraat : volgens het naambord betreft het Jules Pieter Van Biesbroeck (1873-1965) dus Van Biesbroeck junior die nog in leven was toen de straat werd genoemd. Ik stel mij de vraag of dit geen vergissing betreft van de straatnaambordenmakers. Was hier niet eerder Jules Evarist Van Biesbroeck bedoeld (1848-1920), dus Van Biesbroeck senior, vader van junior? Oorspronkelijk zal waarschijnlijk Van Biesbroeck senior bedoeld zijn maar het is niet uitgesloten dat de commissie voor de herziening der straatnamen de voorkeur gaf aan Van Biesbroeck junior die inmiddels ook reeds overleden was.

En tot slot, nu we het toch over straatnamen hebben. Wellicht zullen velen zich reeds afgevraagd hebben hoe de Boer Janssensstraat aan haar naam kwam.

De Gazette van Gent (7, 8, 9 en 10 juni 1927) verhaalt van de moord in de "Boschstraat" te Gentbrugge in de loop van zondagavond 5 juni 1927 op Emiel Janssens. Het slachtoffer was 49 jaar oud en was beter bekend onder de naam "Boerke Janssens".

David MAES

BELANGRIJK BERICHT AAN ONZE PUZZELAARS

Tot hiertoe (26 november 1991) kregen wij slechts één antwoord binnen op onze Puzzel 1991.

Dat was ongewoon, want onder onze lezers zitten er toch meester-puzzelaars die meestal niet veel tijd nodig hebben om de juiste oplossing te vinden. De opheldering van dit mysterie kwam van die enige (bijzonder schrandere) inzender die al de correcte antwoorden gaf, maar er aan toevoegde :

"Op geen enkele wijze krijg ik de 10 namen in het voorgedrukt rooster, tenware ik het blad omdraai."

Wat is er gebeurd? De totempaal van onze quizmaster staat op zijn kop! Wij hebben dit personage onmiddellijk ontboden en hem onderworpen aan een streng verhoor. Wij dachten : "Hij is capabel om de boel met opzet om te draaien om het een beetje moeilijker te maken", maar we hebben uiteindelijk niets kunnen bewijzen.

Toen wij hem wezen op die ongerijmdheid is hij onbedaarlijk beginnen lachen en dat vinden wij alleszins bijzonder verdacht, maar aangezien wij aan elke verdachte het voordeel van de twijfel moeten geven, zullen wij niet verder op die zaak ingaan.

Wij zullen de datum van inzending van de oplossing met 2 maanden verlengen. Antwoorden moeten ons dus bereiken vóór 1 maart 1992.

Met onze excuses aan al de puzzelaars die te vergeefs hun hersens gepijnigd hebben. Ze kunnen bij ons 2 aspirientjes komen afhalen.

DE REDACTIE

NOG DRIE KRAAIENDE RODE HANEN TE GENT

Aan de toom Kraaiende Rode Hanen, die David Maes ten tonele voert (Gh. T. 1991, Nr. 2, pp. 58-77) kan ik nog drie zeventiende eeuwse exemplaren toevoegen. Een ervan stelde zich tevreden met enkele uren gekraai, de twee andere waren bijzonder moorddadig.

Kanunnik Roger Nottingham, pastoor van de Gentse Sint-Niklaasparochie tekende ze op in het register waarin zijn onderpastoor Jacob Pieron de *Status Animarum* d.w.z. de inventaris van zijn kudde opgemaakt had.

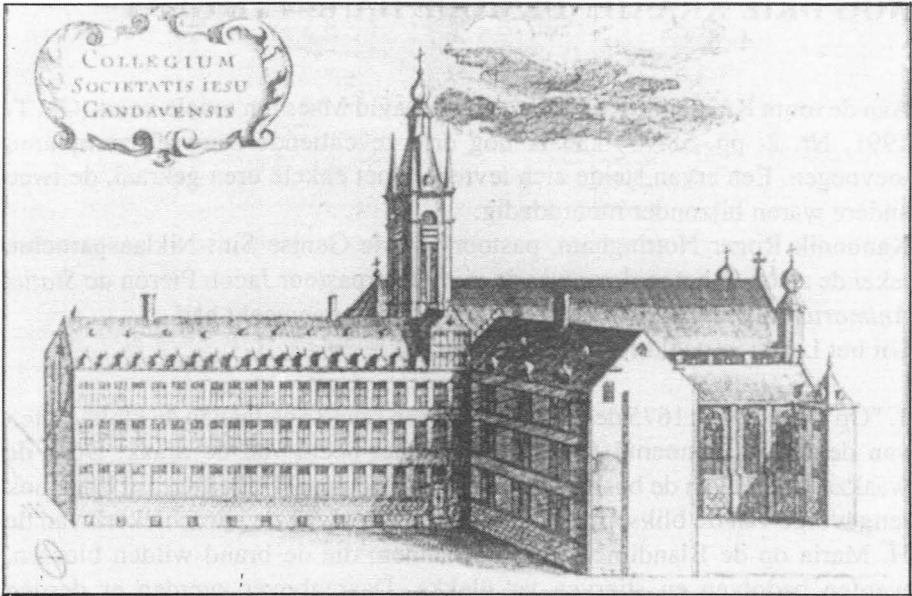
Uit het Latijn vertaald luidt dit als volgt (1) :

1. "Op 4 november 1675 deed de bliksem een brand ontstaan in de klokketoren van deze stad, genoemd *Beelfort*, onder het beeld van de draak. Door de waakzaamheid van de burgers werd hij vlug geblust. Terzelfdertijd brak, ook tengevolge van de bliksem, brand uit in de toren van de parochiekerk van de H. Maria op de Blandijnberg. Tien mannen, die de brand wilden blussen, werden bedolven en stierven ter plekke. Daarenboven werden er dertien gewond waarvan slechts weinig overleefden. De doden werden begraven bij de ingang van het groot portaal onder een ronde deksteen waarin hun namen gebeiteld werden."

De namen van deze tien onfortuinlijke lui zijn te lezen in het begrafenisregister van die parochie dd. 4 november 1675 :

Geslaghen van den donder dese naer volgende 10 persoenen doet ende begraven den 6 voor noene ten 11 uren : Marten de Mey, Jan Martens, Jan de Boes, Pieter Fonteyne, Adriaen de Vettere, Jacques Rondal, Flipt Knudde, Jan Haeck, Pieter Verbeckt met synnen soene Jacobus Verbeckt noch twee hetselve overleden den 6 ende begraven den 7 Adriaen Van Eechaute, Jacobus Hoste. Zoals bekend werd die Onze-Lieve-Vrouwkerk, gelegen naast de kerk van de Sint-Pietersabdij, in 1798 gesloopt en met haar verdween ook de deksteen. Wie weet werd hij niet ergens als fundering gebruikt en komt hij ooit nog eens te voorschijn!

2. "Op 1 jan. 1679 rond 3 uur 's ochtends brak brand uit in de buurt van de toren van de kerk van de paters Jezuïeten waardoor deze toren en het dak van de bibliotheek in de vlammen opgingen en drie klokken smolten. Het gebouw ten Zuiden ervan, waarin graan opgeslagen was, de refter, de keuken en de helft van hun dakwerk werden in as gelegd. De rest werd gered door de grote inzet van de burgers. Van de edellieden daarentegen lieten zich maar weinigen zien en van de leden van het toenmalige Frans bestuur nog minder. Om 7 uur 's morgens was de brand bedwongen. De oorzaak ervan was de slordigheid van de kleermaker van het klooster in de bewaking van het kolenvuur waaraan hij zich warmde terwijl hij de klederen van de paters versterkte. Een gloeiende

Klooster en kerk van de Jezuïeten, in Antonius Sanderus. *Flandria Illustrata*. Keulen 1641. Dl. 1, p. 130.

Fragment van de plattegrond van Gent in Ant. Sanderus. *Verheerlijkt Vlaandre*. Leyden, Rotterdam, 's Gravenhage. 1735. Dl. I, tegenover p. 124. Anastatische herdruk. Handzame, 1968. 5. O.L.Vr. kerk; 7. Abdijkerk van Sint-Pieters.

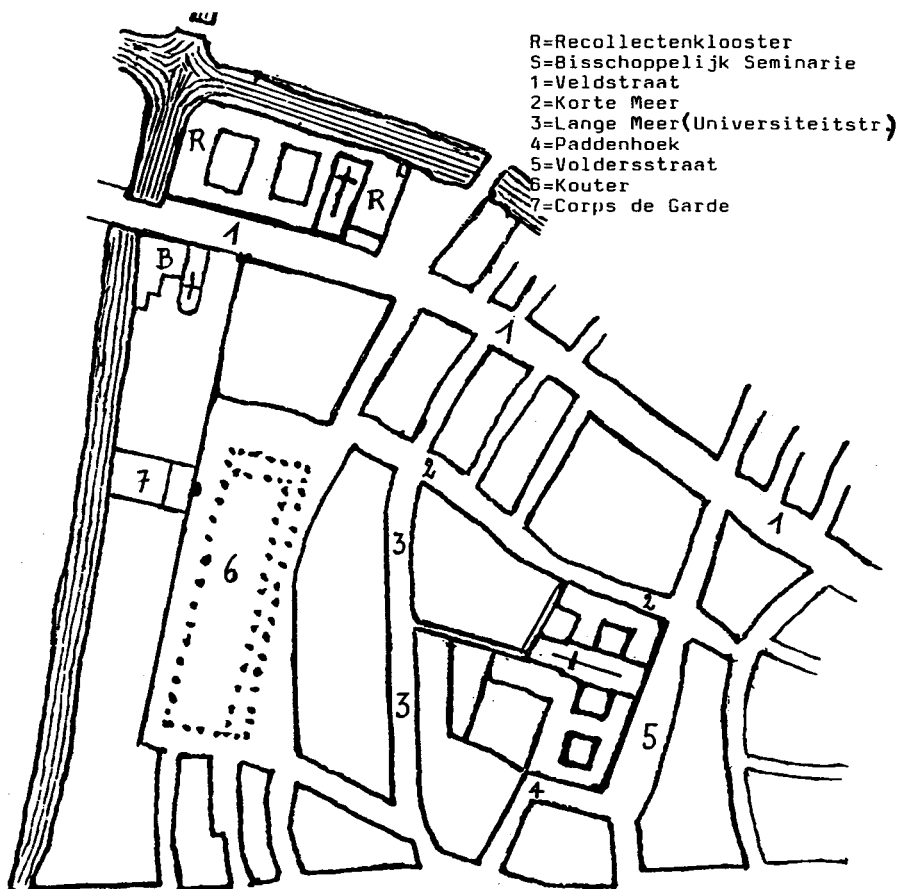
kool, die op stukken stof gevallen was, had deze brand veroorzaakt door de basis van de toren(spits), waartegen zijn kamer gelegen was, aan te tasten." De annalist van de *Historia Collegii Gandavensis* (Anno 1679) schrijft (2) dat om de brand te blussen zelfs edellieden opdaagden wat de bewering van pastoor Nottingham bevestigt dat er maar weinig waren. Dezelfde annalist vermeldt met bewondering de moed en de behendigheid van een lekebroeder-recollect die verhoeden kon dat heel het gebouw in as werd gelegd. De rector der Jezuiten nodigde hem en zijn overste uit op een maal als blijk van zijn dankbaarheid. Recollecten en Dominikanen stelden hun huis en al wat ze nodig mochten hebben ter beschikking van de getroffen paters en de bevelhebber van de Franse bezettingstroepen, maarschalk d'Humières, die op het punt stond de stad te verlaten schonk hen het houtwerk van zijn leger tenten zodat het dak voorlopig kon hersteld worden. "Mogelijk is dit de eenigste weldaad - is de schampere bedenking van Frans De Potter - welke onze voorouders aan de Franschen onder Lodewijk XIV te danken hadden" (3).

Kerk, klooster en college van de Jezuiten waren gelegen tussen de Lange Meer (nu Universiteitstraat), de Paddenhoek, de Voldersstraat en de Korte Meer. Tussen 1591 en 1613 hadden zij het grootste gedeelte van de huizen en eigendommen, aldaar gelegen, aangekocht. Het was begonnen met de aankoop van het "Hof Van der Vere", gelegen op de hoek van de Voldersstraat en de Korte Meer en waarin - ironie van het lot - de Calvinistische voorman Jan Van Hembyze gewoond had. Nog geen jaar later hadden zij het "Sersandershof" gekocht, gelegen in de Voldersstraat en langs de Paddenhoek en in de Lente van 1592 hadden zij er de eerste klassen geopend. De kerk was voltooid in 1619 en had een tamelijk hoge, vierkante toren uitlopend op een vierhoekige spits met peer. Zij was toegewijd aan Sint-Lieven en stond waar nu de aula van de Rijksuniversiteit staat. Zij werd door het republikeins bestuur verkocht in 1798 en het jaar nadien afgebroken. De toren bleef overeind tot op 13 oktober 1803 (4).

De Jezuiten waren toen al vijftien jaar uit het stadsbeeld verdwenen tengevolge van de opheffing van hun Orde in 1773.

3. "Op 20 maart 1688 gebeurde een ramp in de *Aula Principis*, door het volk *princenhof* genoemd. In het midden van de nacht brak brand uit in het huis van een zekere schoolmeesteres, een geestelijke dochter, die 23 kleine meisjes opvoedde. Het vuur verslond ze allen op één na, die zich poogde te redden door uit het raam te springen. Ze stierf kort nadien evenals de schoolmeesteres. Ze werden allen begraven de 23e in de Sint-Michielskerk aan de ingang van het groot portaal, in drie sarcofagen."

Belangrijker dan het relaas van pastoor Nottingham is het getuigenis van ene Jan Heydryc, die in een nota in een laat-zeventiende-eeuws liederenboek schrijft (7) : *In het jaar ons heeren 1688 isser in het princenhof verbrandt een uys daer men een schoole van meyskens leerde spelle wercken ende sijnder*

- R=Recolletenklooster
- S=Bisschoppelijk Seminarie
- 1=Veldstraat
- 2=Korte Meer
- 3=Lange Meer(Universiteitstr)
- 4=Paddenhoek
- 5=Voldersstraat
- 6=Kouter
- 7=Corps de Garde

Fragment van de plattegrond van Gent door G. Goethals. 1796.

in verbrant tot neegentiene op den twijnticsten van de maende maerte ende daer is een kreupel meysken uydt veynster gesprongen ende is blijven leeven sonder meer, die ick selve met mij heyghen anden hebbe yn drij kysten geleydt hebbe.

De begrafenis-kosten ten belope van 14 pond groten Vlaams nam de stad voor haar rekening (5). Zij betaalde ook nog een smartgeld van 3 pond aan Pieter de Maeght, van beroep chirurgijn, die bij het blussen aan zijn hoofd gekwetst werd en nog eens 3 pond aan zijn kollega Jacques Adriaenssens, die hem verzorgd had (6).

We zullen wel nooit aan de weet komen wie deze deerniswekkende slachtoffertjes geweest zijn; de begrafenisregisters van de Noordelijke portie van Sint-Michiels, waarin het Prinsenhof ligt, zijn voor die periode niet bewaard gebleven.

Zoals meer gebeurd was deze ramp voor de marktzangers een welkome aanleiding om een lied te componeren dat ook in druk werd verspreid.

NOTEN

- (1) RAG. Fonds Bisdom S 348, pag. 121ro voor de eerste brand, pag. 132ro voor de tweede en pag. 161ro voor de derde brand.
- (2) Aangehaald in Dr. L. Brouwers s.j. *De Jezuieten te Gent 1585-1773, 1823-heden*. Gent 1980.
- (3) F. De Potter. *Gent van den oudsten tijd tot heden. Geschiedkundige beschrijving der stad*. Gent 1884-1903. Dl. IV, p. 186.
- (4) Dr. L. Brouwers s. j., *o.c.*, p. 130.
- (5) SAG, Reeks 400 (Stadsrekeningen) Register 223, p. 163ro.
- (6) SAG, Reeks 400, Reg. 225, p. 170ro.
- (7) RUG. Centrale bibliotheek. H.S. 1726, folio 208vo, aangehaald in "*Volkskunde in Vlaanderen. Huldeboek Renaat Van der Linden*". z. pl., z.d. (1984). W.L. Braeckman. *Lied op de brand in een Gentse speldenwerkersschool in 1688*.

E.G.R. OSSIEUR

DOCUMENTATIECENTRUM, AANWINSTEN 1991

Selectie van Gentse onderwerpen

Letters en cijfers op het einde van de regel geven de standplaats aan in de rekken. Per rubriek alfabetisch op naam gerangschikt.

OVERZICHT DER RUBRIEKEN

G = Gent

H = Geschiedenis

O = Oost-Vlaanderen

V = Volkskunde

G

Anoniem

- Geen rede mee te rijmen. Museum Dr. Guislain Gent. G 5 W 1

Anoniem

- Gent Wereldtentoonstelling. G 21 B 1 (kast)

Anoniem

- Ghendtsche Post-tydingen. in de kast

Anoniem

- Le Port de Gand. G 16 B 18a

Anoniem

- Museum voor Sierkunst. G 21 J 15

Anoniem	
- Stalhof. Een werkschrift.	G 3 B 24
Anoniem	
- Van Gentser Harte. (fotokopieën uit het Volk).	G 1 D 1
Anoniem	
- Voor 's werkmans recht.	
De christelijke arbeidersbeweging in Gent 1890-1990.	G 2 G 25
Anoniem	
- De Zieklienvrienden.	
Driemaandelijks, krant van de socio-culturele vereniging de Zieklienvrienden.	G 37 Z 1
Catalogus	
- Tentoonstelling. Gentse penningen. 1780-1980.	G 21 K 31
Baelden (Hendrik)	
- Christina Borluut. Drama in vijf bedrijven en in verzen.	G 19 C 8
Celis (Gabriel)	
- De Heirniswijk. Zijn ontstaan en bloei.	G 2 K 3
Claeys (Prosper) en Geerts (J.)	
- Les anciennes fortifications de la ville de Gand.	G 3 B 25
Claeys (Prosper)	
- Mémorial de la ville de Gand. 1792-1830.	G 2 D 19
De Backer-De Vleeschauwer (Lisette)	
- Marcel De Backer. Beeld van een leven.	G 10 D.BA 2
Decavele (Johan)	
- Keizer tussen stropdragers.	
Karel V 1500-1558.	G 2 C 12
De Cuyper (André)	
- 75 jaar Centrale Langerbrugge.	G 14 EBE 13
Degryse (Karel)	
- Pieter Seghers. Een koopmansleven in troebele tijden.	G 2 C 13
De Meester (Eric)	
- Postgeschiedenis van Wondelgem.	G 31 B 3-27
De Smet (Gaston) en Laleman (Marie Christine)	
- Gent, onbekende rijkdom.	G 3 A 29A
Diericx (Charles-Louis)	
- Memoires sur la ville de Gand.	G 21 A 18
Maenhout (Wolfgang)	
- Ledeborg. De postmerken na 1974, de agentschappen en de spoorwegen.	G 31 B 3-26
Oppermans (weduwe)	
- Feestelijk vermoord.	G 19 C 7
Poulain (Norbert)	
- Stad Gent, Museum voor Sierkunst	
Topografische Catalogus van de bibliotheek.	G 21 J 14

Simons (W.), Bral (G.) e.a.

- Het Pand.

Acht eeuwen geschiedenis van het Oud Dominicanenklooster te Gent.

G 6 I 8

Van Brabant (J.)

- Sint Bavo. Edelman, boeteling en monnik.

G 6 B 12

Van Houten (Boudewijn)

- Dwalen door Gent.

G 21 A 32

H

Anoniem

- Gids voor de gemeentearchieven in Oost-Vlaanderen

H 30 V 5a

Coppens (E.C.)

- Paul Fredericq.

H 17 D 8-5

Rogghé (Paul)

- Vlaanderen en het zevenjarig beleid van Jacob van Artevelde (1338-1345).

H 5/6a

O

Bombay (Jo), Cassiman (Piet) e.a.

- De Koninklijke muziekmaatschappij De Zwanezones van Drogen, 1910-1990.

O 2 B 6-5

Kluyskens (Pierre)

- Focus op kunstenaars.

O 2 A 2-33

Anoniem

- Histoire des vingt-cinq premières années du denier de Saint Pierre depuis sa restauration dans le diocèse de Gand.

O 6 F 2

V

Braeckman (Willy L.)

- Hier heb ik weer wat nieuws in d'hand.

Marktliederden, rolzangers en volkse poëzie van weleer.

V 16 B 45

Daem (Marcel)

- Reuzenliederden in Oost-Vlaanderen.

V 16 B 44

Van Bost (Frans)

- Het ganzenbord in Vlaanderen.

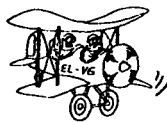
V 10 G 18

De bibliothecaresse
Mevr. A. VAN GELUWE-EGGERMONT

GENTSE WOORDEN & UITDRUKKINGEN

Deel III

Raak, raak,
nen twiedekker!

Bijien geshart...
en oetiekend deur

Eddy Levis & Gill. Van Geert

**Vier zesse mee drei tir-
lijnge?**

Syn. : "Vier zesse smijte (kloppe); 't luup zijn mui-
le 'af; hij meugter mee zij-
ne stirt in roere; ze krui-
pen op zijn lijf; wrieje
chance hên". Bijzonder
door het lot begunstigd
worden. "Hij hee een hoe-
rechance; 't geluk es veur
d'hoeren en de boere (zie
plaat 32); hij es veur't ge-
luk geboore; hij hee mier
geluk dan een hoerekind;
't geluk es veur de zotte; 't
geluk en stoa nie stille; 't
valt van den iene in zijn
hand en van den andere in
zijne mond; hij hee een
chance van alle duuvelds;
hij hee meer chance dan
een hoerejonk; doarveure
moede ne sansaar zijn
(<Fr. : "chançard" : ge-
luksvogel); hij es mij nog
gien klein beetse mee zijn

gat in de boter gevalle; 't es ne pruimelirre." "Doar hee t'hij uuk vier zessen an
gesleege" wordt ook gebruikt in de omgekeerde betekenis : hij heeft het NIET
getroffen; hij heeft er een slechte zaak aan gedaan; hij heeft GEEN geluk.

De kegels ligge weer omverre

Syn. : "De kegels dreigen omver te valle" : er is ruzie op handen. "Ter es ruuze
in 't huishèwe", wordt net zo goed buiten het huishouden toegepast. "Ze liggen
in ruuze; ze vallen in ruuze; 't is ruuze in 't stroatse; 't is were ruuzemoakerije".
Er is weer twist, gekijf, gekrakeel. Zo kent men ook een "ruuzemoakerigge,
nen ruuzezoeker of ruuzezoekerigge".

Waarvan benne kik un makrelle?

1. koppelaarster; als scheldwoord bedoeld.
2. bordeelhoudster < Oud Fr. "maquerelle", vrouwelijk van "maquerau" (pooier).

"Waarvan" : Gents voor "waarom".

Geef mij moar nog ne kier een mammeloeze

1. Ook "mammetsoeze" : knotsvormige "spekke" op een klein stokje, een soort

lolly, die in de hand kon gehouden worden om er beter aan te kunnen "tsoezen" (zuigen) of "lekker" (likken) : kindersnoepje.

2. Hier naar analogie gebruikt als grote-mensen-snoepje dat ook in de hand kan gehouden worden om er beter aan te kunnen "tsoezen" : "nen dreupel" of een glaasje jenever. Hiervoor kent de Gentenaar een trits schilderachtige synoniemen zoals : "nen akwaviva, een afzetterke, nen Artevelde, een actie, nen bak, nen bavioan, nen bees, een bijterke, nen billenbijter, een bobijntse, ne chasse-café, ne champetter, een doorspoelijng, een ei, ne fixe en avant; ne gaai, een ganze, ne garde, ne garde-champetter, ne gendarm, ne gloazen boterham, een gloazeke van assurance, een goele, een goutte, een hard ei, een halve scheute, een hertepijne, nen hessenpikker, nen Hoorebeke, ne kegel, ne kegel van negen (cens), een kelkske, een kerelleke, ne kewe, ne kloare, ne ko, ne koele, ne kooldroager, een kriekske, ne kwak, ne kwakkel, ne kwek, ne kwiat, een lampioentse, een lantirreke, een lantse, een lappetsanne, ne lepel, een loeze, een maagzetterke, een moatje, een mamme, ne martiko, ne metserscognac, een nijperke, een oliepul, ne pekelharing van 3 cens, ne rammenast, ne ratakwak, sampampel, ne scheerwig, een scheute, ne Schiedam, ne schietuit, ne schrapnel, ne sedentaire, een sloapmutske, een slijmsnijerke, ne snaps, een stokersmastele, nen tiet, nen tsille, nen twistdrijver, een uitluuperke, ne vicoares, een viterke, ene van vijf, ne wittenbuik, ene van zes, een zierke, een zeupe, ne zuivere".

De meeste namen hebben betrekking op de vorm van het glas : "een bobijntje, ne kegel, een kelkske, een lampioentse (: lampionnetje), een lantirreke (: lantaarntje) en een lantse (lampje)", de grootte, of beter gezegd de minieme inhoud : "nen dreupel, een goutte (<Fr. goutte : druppel), een halve scheute, ne lepel, een moatje, een oliepul, een scheute, een uitluuperke, een zierke, een zeupe", de prijs : "ne pekelharing van 3 cens, iene van vijf, iene van zes, ne kegel van negen", de prikkelende smaak : "een bijterke, nen billenbijter, nen hessenpikker, een maagzetterke, een nijperke, ne schrapnel", de kleur : "ne kloare, nen wittenbuik, ne zuivere, een viterke (<Fr. "vitre" : vensterglas); zij die hem meestal drinken : "ne champetter, ne gendarm, ne kooldroager, ne metserscognac, een stokersmastele", een merk : "nen Artevelde, nen Huorebeke, ne Schiedam" of de streek van herkomst : "nen akwaviva" (aquavit, Scandinavië), "ne snaps" (schnaps, Duitsland), "sampampel" (<champagne, Frankrijk), de temperatuur : "ne kewe, ne koele", het zuigen : "een loeze, een mamme, nen tiet", het waggelen : "ne gaai, een ganze, ne kwakkel, ne martiko, fixe en avant" en als twist- of vredebrenger : "een kerelleke (<querelle : twist) ne schietuit, nen twistdrijver".

'k Weete nie mier woar (da) mijne kop stoat

Syn. : "De kop zuu vol hên dadde nie mier weet woar dat hij stoat, 'k ben de kluts kwijt" (<Eng. "clutch" : handle, zwengel). Wanneer men de "clutch" kwijt was kon men vroeger de auto niet starten.

1. Niet weten wat eerst doen of aanvangen. Wordt gezegd als men heel veel of verscheidene werken ter zelfder tijd te doen heeft.
2. Syn. : "Hij hee't goe zitte". Er het hoofd bij verliezen, smoorverliefd zijn.

Es 't nog veur vandoage?

Syn. : "Goat er nog wa van koome? Komt er nog wa van? Goat dat hier nog lange (lank) dure? Wa goat er van koomeu?! Dat affeseert hier gelijk buuneknuupe; 't komt uit de Lange Munte zeker? 't Es toch nie veur de Lange Weeke veur Sijnkse?" : Gaat dat hier nog lang dure? Komt er nog wa van? "Affescere" <Fr. : "avancer" : vooruitgaan, voortmaken. De Lange Munt is een straat tussen de Groentenmarkt en de Vrijdagmarkt en "buuneknuupe" (bonen knopen) is een werkje dat zeer traag vooruit gaat.

"Mietse pakke", ik kenne da spel nie zulle, Pol

1. Kaartspel. Wordt gespeeld met jaskaarten. De inleg bestaat uit centen, knopen of "moarbels" (knikkers). Bij het uitdelen legt de deler de vier eerste kaarten op de tafel, met de rug naar boven, geeft aan iedere speler drie kaarten en blikt troef. De speler die denkt één of meer slagen te kunnen behalen zegt : "Ik doe mee". Zij die "nie mee doen" leggen hun kaarten neer en spelen niet. Iedere speler heeft het recht zijn kaarten neer te leggen en "Mietje te pakke", t.t.z. de vier eerste kaarten te nemen en is dan verplicht te spelen. Hij mag de slechts van de vier wegleggen en speelt met de drie andere. Dan gaat het volgens de regels van het jasspel. Iedere slag geeft recht op een derde van de "pot" (inleg). Wie meespeelt en geen enkele slag maakt, legt zoveel boete in de "pot" als er in zit. De boeten en de nieuwe inleg maken de "pot" uit voor het volgende spel.
2. "Mietse" wordt ook gebruikt als naam voor het vrouwelijk geslachtsdeel. Dan heeft "Mietse pakke" wel een heel aparte betekenis.

('t vervolgt)

Het boek "Kaak, kaak, nen twiedekker!" is aanwezig in ons Documentatiecentrum. Eddy Levis schreef er volgende opdracht in : "Kaak, kaak, veur de bibliotheek van "Ghendtsche Tydinghen" en veur mijnsche dien hulder herte aan Gent geschonken hên. En damme nog lange Gens meuge klappe!"

BIBLIOGRAFIE

Onlangs verscheen een lijvig boek, getiteld "**Het Aktivistisch Avontuur**". Het is onmogelijk over het Aktivisme te spreken zonder Gent daarbij te betrekken. Onze stad heeft immers een belangrijke rol gespeeld in dit "avontuur", de eerste activistische kern werd hier gesticht en Gent mag wel het centrum van het aktivisme genoemd worden.

De auteur van deze studie is Daniël Vanacker, zeker geen onbekende in onze stad, want hij is sinds vele jaren journalist bij "De Gentenaar".

Wij gebruiken hier met opzet het woord "studie", want het is zo maar niet een boek, maar het resultaat van vele jaren intensief opzoekingswerk. De auteur heeft alle mogelijk bronnen aangeboord, niet alleen kranten, dagboeken en persoonlijke getuigenissen, maar ook en vooral het archief van de "Raad van Vlaanderen", het organisme dat de zelfstandigheid van Vlaanderen had uitgeroepen.

Hij schijnt een van de weinigen te zijn, zo niet de enige, die dit archief grondig onder de loupe heeft genomen. Hij heeft zich evenmin beperkt tot het in ons land aanwezig materiaal in het Stadsarchief, en de archieven van de Universiteit en van het Museum van het Vlaamse Cultuurleven in Antwerpen, maar hij is ook naar Duitsland getrokken om de daar nog bestaande documenten te raadplegen en een beter inzicht te krijgen in de "Flamenpolitik" van de Duitsers.

De vruchten van zijn opzoekingen werden gecondenseerd in de 400 bladzijden van het vermelde boek. 400 bladzijden groot formaat (24 x 30 cm.).

Daar nog bij : 150 illustraties, waarvan 5 in quadrichromie.

Deze studie werd uitgegeven door de "Stichting Mens en Cultuur" - Groot Britanniëlaan 43 te 9000 Gent.

De prijs is 2.180 fr. + 110 fr. verzendingskosten. Ook te verkrijgen in de boekhandel.

Alle bijkomende inlichtingen kunnen bekomen worden bij de Uitgever, telefoon : (091) 23.70.65.

Van de hand van Arthur De Decker verscheen de "**Kroniek van de Gentse Heirnis**".

Daarin wordt een chronologisch overzicht gegeven van de geschiedenis van deze wijk. Dat begint in de 11e eeuw en eindigt in 1989.

Een 50-tal kaarten en plannen verduidelijken de tekst.

Een "must" voor alle Heirnisenaars en zéér interessant voor alle anderen.

Te bekomen door storting of overschrijving van 150 fr. op de rekening Nr. 001-0481307-69 van de auteur Arthur De Decker, Snoekstraat 116, 9000 Gent met de vermelding "Kroniek".

Bij Snoeck-Ducaju verscheen een luxueus kunstboek, getiteld "**Vlaanderen**". Dit boek van het formaat 30 x 23 cm. bevat 120 fantastisch mooie kleurenfoto's. Ze zijn werkelijk indrukwekkend, men geraakt er niet op uitgekeken. Bij Studio Claerhout vanwaar de meeste foto's afkomstig zijn, heeft men de perfectie bereikt.

Wanneer men deze ongelooflijke rijkdom aan monumenten bekijkt, dan realiseert men zich ten volle dat het misdadig zou zijn er niet met de grootste zorg over te waken dat hij ongeschonden kan doorgegeven worden aan deze die na ons komen. Gebrek aan financiële middelen inroepen om dit niet te doen zou kleingeestig en irrelevant zijn.

Dit boek is een gedroomd relatiegeschenk en de ontwerpers zullen het ook zo wel bekeken hebben, want de begeleidende tekst van Johan Decavele en Joris De Zutter werd niet alleen vertaald in het Frans, het Engels en het Duits, maar ook nog in het Spaans en in het Japans! Onnodig te zeggen dat in een boek over Vlaanderen, Gent goed vertegenwoordigd is. De prijs van 1490 fr. (BTW niet inbegrepen) is zeker niet overdreven. Wie dit prestigieus relatiegeschenk nog prestigieuzer wil maken, kan er voor 300 fr. nog een speciaal étui verkrijgen. Maar... dit hoeft niet noodzakelijk een zakenrelatiegeschenk te zijn, want welke Gentenaar zou niet blij zijn een dergelijk cadeautje te mogen ontvangen?

Te bekomen bij IMPF, Sint-Amandstraat 18 te Gent. Tel. : 25.44.29.

Het boek kan ingekeken worden in ons Documentatiecentrum.

Een ander luxueus boek, eveneens een prima relatiegeschenk, is het 2,350 kilogram wegend "**Beiaardkunst in de Lage Landen**".

De auteurs zijn Dr. André Lehr, Directeur van de Koninklijke Eijsbouts klokkengieterij te Asten (die onze beiaard restaureerde), Drs. Wim Truyen, wetenschappelijk medewerker bij het Nationaal Beiaardmuseum te Asten en Gilbert Huybens, leraar aan het Muziekconservatorium van Leuven.

Het werd uitgegeven door Lannoo in Tielt.

Alle mogelijke aspecten van klokken, bellen en beiaarden worden er in belicht, vanaf de Chinese klokken van 1.500 jaar vóór Christus tot de hedendaagse. Ook klokkengieters en beiaardiers passeren vanzelfsprekend de revue.

Een relaas van het verblijf van Pieter Hemony in Gent van 1659 tot 1664, zijn werk alhier en zijn geschillen met de Schepenen, ontbreekt natuurlijk niet.

Dit boek van groot formaat (29 x 24,5 cm.) telt meer dan 300 bladzijden en bevat een 400-tal prachtige afbeeldingen, waarvan ongeveer de helft in kleur. Prijs : 2.450 fr.

Bij de Uitgeverij Manteau verscheen "**Mysteries van het Lam Gods**", van de hand van de Aalstenaar Patrick Bernauw.

Het is duidelijk dat Arseen Goedertier er voor gezorgd heeft dat, sinds 57 jaar, de "Rechtvaardige Rechters" velen blijft passioneren.

Nog altijd leeft de hoop het verdwenen doek ooit nog eens terug te vinden, nog altijd zijn er mensen die zich buigen over de schaarse gegevens om te trachten een hint te vinden die door alle vorige onderzoekers over het hoofd werd gezien en die zou toelaten de mysterieuze schuilplaats te ontdekken. Ook Patrick Bernauw schijnt tot deze groep te behoren.

Zijn boek valt moeilijk te klasseren : het is geen roman (alhoewel het leest als een roman), het is ook geen document dat een objectief relaas geeft van de feiten (alhoewel dit in zekere delen van het boek wel het geval is), hij schuift hypothesen naar voren die sommigen "au sérieux" zullen nemen en anderen lachend van tafel zullen vegen. Maar zoals gezegd, het onderwerp blijft boeien en velen zullen het boek met plezier lezen.

De prijs : 595 fr.

H.C.

Dit jaar bestaat de school van de Van Monckhovenstraat 100 jaar!

Zo iets moet en zal natuurlijk gevierd worden. In mei is er een Academische zitting en een tentoonstelling voorzien. Maar er is meer : er zal ook een gedenkboek uitgegeven worden.

Het boek is van de hand van Mark Rummens en kwam tot stand dank zij opzoekingen en ondersteuning van diverse leden van het schoolteam. Inschrijvingsregisters, directieverslagen, personeelsstaten en andere primaire bronnen konden grotendeels teruggevonden worden.

Het eerste hoofdstuk situeert het ontstaan van de school. In een eerste deel ervan wordt de stedenbouwkundige ontwikkeling van de buurt geschetst van de Frankische tijd tot 1892. Het tweede deel schetst de ontwikkeling van het Gents stedelijk onderwijs vanaf het ontstaan in 1828 tot 1892. Het derde deel tenslotte verhaalt de oprichting van de Van Monckhovenschool.

Vervolgens komt het chronologisch verhaal van de school zelf. Omwille van de omvang werd dit opgesplitst in drie hoofdstukken en dit volgens de drie statuten die de school gehad heeft.

Hoofdstuk II bespreekt de periode 1892-1911 toen de Van Monckhovenschool een kosteloze en gemengde school was. Hierbij wordt vooral aandacht besteed aan de perikelen die dit gemengd karakter (in die tijd uniek) met zich meebracht.

Hoofdstuk III neemt het grootste deel op zich : de periode 1911-1959. Toen was de Van Monckhovenschool een betalende jongensschool. Hier worden o.m. behandeld : de invoering van de vierde graad (op secundair niveau), de vervaamsing en herverfransing, de aanwezigheid van "kulders", de wereldoorlogen, de schooluitrusting, de hervormingen van de jaren vijftig.

Hoofdstuk IV behandelt de periode sinds het schoolpact van 1959. Hier wordt o.m. aandacht besteed aan de wijkafdelingen, de invoering van het volledig gemengd onderwijs, het dagverblijf, het lokalenprobleem. Tenslotte is er een situering van de school in het net en in de buurt anno 1991-1992.

Deze drie hoofdstukken behandelen vooral de belangrijke institutionele ontwikkelingen in het schoolgebeuren. De volgende twee hoofdstukken behandelen de meer persoonsgebonden aspecten : leerkrachten en leerlingen.

Hoofdstuk V is een bundel van een vijftiental teksten (langere en kortere) waarbij oud-leerlingen bijzondere herinneringen ophalen. Er werd over gewaakt dat zoveel mogelijk generaties aan bod kwamen. De tekst van de oudste begint in 1918, die van de jongste eindigt in 1988.

Hoofdstuk VI bundelt biografische portretten van o.m. de twaalf vroegere directeurs, een vijftiental gewezen leerkrachten en een vijftiental bekende oud-leerlingen.

Als bijlage volgt een vergelijkend onderzoek nopens de sociale en geografische herkomst van de leerlingen in verschillende periodes van 1920 tot heden.

Tenslotte is er een register op persoonsnaam en een op naam van scholen. Het geheel eindigt met een uitvoerige bronvermelding.

Een zestigtal illustraties, waaronder een vijfendertigtal klasfoto's, verluchten de teksten.

Het geheel zal ca. 200 bladzijden tellen. Het wordt gedrukt op macomat 115 gr papier; het formaat is 17 x 24 cm. De foto's zijn zwart/wit, behalve één uitklapbare kleurenfoto. De kaft is driekleurig en geplastificeerd. De prijs bedraagt 550 frank.

Het boek kan evenwel nu reeds besteld worden. Wie vóór 1 maart 1992 intekent betaalt slechts 475 frank. Betaling moet wel gebeuren door storting op rekening 001-2284108-28 op naam van "100 jaar SBS Van Monckhoven, Désiré Van Monckhovenstraat 34, 9000 GENT".

OUDHEIDKUNDIGE KRONIEK

In de "Gazet van Gent" van 25 september 1921 verscheen een artikeltje van Alfons Van Werveke, getiteld

POSTERNESTRAAT EN NIET BESTORMSTRAAT

Eene posterne is een geheime valpoort onder een voor den belegeraar onzichtbare poort in een vesting. Binnen de sterkte komt men langs een onderaardsche gang tot die geheime valpoort. Deze wordt neergelaten over de gracht en dient als brug, om een onderaardsche gang te bereiken, die onder het glacis voortloopt en toelaat op zekeren afstand buiten de sterkte boven den grond te komen achter de belegeraars. Onze posterne lag aan de gracht van de Schokkebroedersvest, aan de Houtleie, onder de Posternepoort, waartoe de Posterne-

straat leidde. Men vindt in de eerste helft van de XIVE eeuw een aantal teksten waarin de Posternestraat, -poort en -brug worden vermeld. In 1349 ontmoet men een variante, Pasternestrate, die van dan af aan afwisselt met Posternestrate, den ouden vorm, die in de XVIe eeuw schijnt verdwenen te zijn. Op het einde van de XVIIe eeuw vindt men Pasturmstrate, Besturmpoorte, Pasturmpoorte, Besturmstraete. Merken wij hierbij op, dat die vormen door dezelfde hand geschreven zijn in een tijdverloop van zes jaar, wat bewijst dat de persoon er geen weg mee wist. Op het einde van de XVIIIe eeuw komen voor Besturmepoorte, Bestormpoorte, Bestorm straete, vertaald door rue de l'Assaut of rue d'Assaut, een misslag die officieel vastgelegd werd in 1812. De Posternepoort werd gebouwd als gevolg op de toelating omstreeks 1191 verleend aan de Gentenaars door Mathilde, weduwe van Philips van den Elzas. "De Gentenaars, zegt de Keure, zijn vrij hun stad met muren, wallen of anderszins te versterken, naar goeddunken, alsook hun huizen". Te oordeelen naar een tekening van 1812, moet de Posternepoort opgericht zijn in de eerste jaren van de XIIIe eeuw. Ze was een rolvormige toren met een groote poort in vorm van puntboog, vóór welke de valbrug kon worden opgetrokken. "Langs deze kon men in vreedestijd over de gracht (Houtleie) buiten de vesting komen op een wijk, die het slagveld werd geheeten."

De laatste nonnen der abdij van Oost-Eekloo, die sedert het einde der XVIe eeuw nevens de Posternepoort woonden, verkochten de gebouwen aan de Jezuïten; die er zich vestigden in april 1833. Daar de kapel te klein was, besloten de nieuwe eigenaars een grootere op te richten. De Posternepoort belette hen den gevel te bouwen zoals zij het begeerden. Ze vroegen daarom de oude stadspoort af te breken. Het Gemeentebestuur, dat zich toen volstrekt niet bekommerde om het bewaren der gedenkstukken van geschiedenis en kunst, gaf de toelating. Zoo verloor Gent een belangrijk gebouw, dat bijna van denzelfden tijd was als 's Gravensteen, en dat men verving, zegt Steyaert (1857) door "een fraaie, nieuwe kerk met een schoonen voorgevel".

Wat ons betreft, wij hadden verkozen de Posterne te laten staan!

A. VAN WERVEKE
(t vervolgt)

VRAAG EN ANTWOORD

In verband met de vraag van de Heer **Richard Verbanck** (Gh. T. 1991 - Nr. 4 - p. 249) stuurde de Heer **Maurice Labyn** ons een fotocopie van een artikel van Roger d'Exsteyl "In de Schaduw der Sint-Niklaaskerk. Klein Turkije te Gent" dat verscheen in "Toerisme in Oost-Vlaanderen" - 1968 - Nr. 2.

Wij laten hier een passage uit dit artikel volgen :

De meest gangbare verklaring is dat ze werd ontleend aan een op die plaats voorkomend gebouw dat er, aan het eind van de 18e eeuw, verdween. Maar er zijn ook nog andere versies. Een ervan, dat we verstrekken zonder de minste waarborg, beweert dat de naam is voortgekomen van het feit dat er produkten werden verkocht, hier ingevoerd vanaf en dan zeker na de Kruistochten. Gezien met het Oosten en de Arabische wereld destijds het zo uitgebreide Turkse rijk vereenzelvigd werd, zou het in die gedachtengang niet zo verkeerd zijn geweest dat men over een dergelijke, uiteraard beperkte markt, sprak als over een "Klein" Turkije.

Een andere enigszins gangbare verklaring kan voortspruiten uit het feit dat zich destijds rond de Sint-Niklaaskerk een kerkhof bevond. Reeds vóór de 16e eeuw had men daaraan - zo in volle stad - een eind willen maken, en besloot men de doden der Sint-Niklaasparochie te begraven tussen de "refuge van Waarschoot" en de Bijloke (dus ter hoogte van de huidige Iepenstraat tegen de Coupure). Maar dit vond weinig bijval en het Sint-Niklaaskerkhof bleef min of meer in zwang tot Keizer Jozef II, die dit begraven rond de kerken in de stad - terecht - een "verderfelijk gebruik" noemde, eraan een einde maakte. In elk geval heeft eeuwen dit kerkhof bestaan, zo in de Cataloniëstraat als op de plaats van het huidig Klein Turkije : van de tegenoverliggende huizenrijen gescheiden door een muur, gedeeltelijk een hek. Best mogelijk is dat men voor de kant van Klein Turkije dan een onderscheid wilde maken tussen de met aarde bedekte plaats van het kerkhof en de bestrating vóór de huizenreeks aldaar door de aanduiding Ter-Keien, benaming die door de gelijkkluidendheid met het huis (voorkomend in de eerste, meest gangbare naamverklaring) mettertijd veranderde tot Klein Turkije!

De Heer **Roger Poelman** zoekt allerlei gegevens en getuigenissen over vroegere bioscopen in het Gentse. Vooral ligging, openings- en sluitingsjaren, uitzicht binnen en buiten, naamwijzigingen en huidige situatie zijn van belang, alsook interessante anekdotes.

Over volgende zalen ontbreken nog heel wat gegevens : Cinema Muide (Sint-Theresiastraat), King George (Meibloemstraat), Lux (Ooievaarstraat), De Kroon (Zuidkaai), Gras Palace (Drongen), Vier Wegen, Nova en Regi (Merelbeke), Olympia (Merelbekestation), Marivaux, Flora en Américain (Gentbrugge), Regina, Bruxellois, Rialto, Lux en Universal (Sint-Amandsberg), Victoria en Salon (Gent).

Hoe heette de bioscoop (in de volksmond "'t Vlooiensbakske") die stond aan de Ryhovelaan in het "lokaal van de Schotten"?

Met dank voor elk detail dat de Gentse bioscoopuzzel kan vervolledigen.
Antwoorden mogen rechtstreeks doorgestuurd worden naar de Heer Roger Poelman - Zavelput 14 - 9040 Sint-Amandsberg.

GENTSE LIEDJES

Het is dit jaar 150 jaar geleden dat Karelke Waeri geboren werd. Een gelegenheid om een van zijn liedjes te publiceren :

EENE SCHILDERSREKENING

Stemme : Tonne de Knecht

Lest heb ik een blad gelezen
Uit 'nen ouden rekenboek,
Ne register uit de kerke,
Van in 't rond' van Haezebroeck;
'k Zag daarop een rekeninge,
Van 'ne schilder die, voor geld,
Al de beelden, schilderijen,
En posturen had hersteld.

'k Heb vooreerst, zoo schreef de schilder,
Gods geboden alle tien,
Overloopen en verbeterd,
En de fouten nagezien;
'k Heb de borsten van Maria
Magdalena heel gekuischt,
En heur hair wat meer doen blinken,
Er de pellekens uitgepluist.

Sint Antone met zijn verken
Heel en gansch gerepareerd,
En de baard van Vader Adam
Heel vernieuwd en g'arrangeerd;
'k Heb den haan van Sinte Pieter
Nieuwe sporen aangedaan;
Zijnen kop in 't blauw gestoken
En zijne steert doen openstaan.

Sinte Lamber he'k gewasschen,
Schreef de schilder altijd voort,
En zijn kleeren wat geborsteld,
En de rokken wat geboord;
'k Heb zijn luizen wat gevangen,
En zijn hemde wat gevlooid,
En dan op zijn lijf een beetje
Ruiterszalve rond gestrooid.

'k Heb de nagels moeten scherpen,
Van den leeuw van Daniël,
Nieuwe pluimen ingestoken,
Van den Engel Gabriël;
De gekruisten wat gedoken,
Want ze waren veel te naakt,
En een kindje voor het meisen,
Van Pilatus ook gemaakt.

'k Heb den troon van koning David,
Met gordijnen en roset,
Heel versierd, en op zijn harpe
Nieuwe snaren opgezet;
Ste-Cecile he'k heel herschilderd,
Met een nieuwe mandolien,
En van d'heilige Serphienien,
Al de sterren nagezien.

'k Heb den baard van Jesus Christus
Wat verbeterd en vergroot,
'k Heb zijn kruis in 't bruin gesteken
En zijn kleedsel heel in 't rood;
'k Heb hem geel den tijd gegeven,
Van den echten armen man;
Terwijl pauzen en prelaten,
Staan met gouden kleeren aan.

'k Heb een sporte moeten steken,
In het wiel van SintKatrien,
En een scheure moeten dekken
Juist van boven heure knien;
'k Heb den wierook wat doen branden,
Voor de koning Balthazar,
En de billen wat gepoeierd
Van de vrouw van Putifar.

'k Heb den mantel van Sint Anna,
Net en proper uitgeklopt,
En al achter moeten lappen,
En al veure wat gestopt;
't Kalfken Mozes nieuwe pooten
En den bok van Isaïc
Een paar splinternieuwe kl...
Sint Joseph 'nen nieuwen frak.

'k Heb de planten en de dieren,
Tot een menschelijke spijs,
Doen herleven en doen zweven,
In het aardsche paradijs,
'k Heb daarbij den boom des levens,
Goed hersteld voor langen tijd,
En het vijgenblad van Eva
Schoon weer op zijn plaats geleid.

'k Heb den hemel opgeluisterd,
Met brillanten rijk en schoon;
God den zoon heb ik doen zitten,
Bij zijn vader op de troon.
D'Heilige Maagd he'k moeten plaatsen
Nevens God den Heil'gen Geest,
Terwijl Jozef, in een hoeksken,
Staat te slaven g'lijk een beest.

'k Heb het vagevuur verbeterd,
En wat zielen bijgedaan;
Die daar nog wat moeten branden
Vóór zij naar den Hemel gaan.
D'Hel he'k opgevuld met slangen,
En serpentes met de macht;
Voor degene die dierf stelen,
Van het loon van 't werkgeslacht.

Voor dat werk heel af te maken,
Van postuur en schilderij,
H'êk gerekend : Tien pond grooten,
Met een fransche kroone bij.
Voor 't verslijten van de borstels,
H'êk genomen 'ne plaket;
En ik heb er voor de kleine,
Een pandoerken bijgezet.

Wij herinneren er aan dat er destijds in ons tijdschrift 2 artikels verschenen zijn over Karelke Waeri, namelijk in Gh. T. 1972 - Nr. 5 - pp. 84-89 en Gh. T. 1976 - Nr. 2 - pp. 84-95.

LEZERS SCHRIJVEN ONS

In verband met het artikel "Buurtbewoners uit het Blindeken" van de Heer **Jaime Jurdan**, ontvingen wij enkele aanvullingen van **Mejuffer Marie-Jeanne De Smet** :

- De winkel op de hoek van de Begijnengracht en St-Elisabethplein waar "trench-coats" werden verkocht is de zaak van E. Baelen en A. Blondeel "BABLO". Deze heren hadden een atelier in de Peperstraat.

- De ijzerwarenhandel was niet De Keyser, wel Stoppelaere.

- De papierhandel van de "deftige in 't zwart geklede juffers" lag heel in het begin van de Holstraat, kant Dominikanenkerk. Ik ben er honderden keren gepasseerd bij het naar school gaan.

Ook van de Heer **Erik De Keyser** kregen wij een reactie.

Hij schrijft : "In het artikel van Jaime Jurdan is op blz. 255 sprake van een klein- en groothandel in ijzerwaren De Keyser, rechtover De Paepe. In de Burgstraat waren toen verscheidene ijzerhandels waaronder de firma Stoppelaere die zich tegenover De Paepe bevond. Aan het andere eind van de Burgstraat bevond zich N.V. Sluis-De Keyser, groot- en kleinhandel in ijzerwaren, gereedschappen, huishoudartikelen, enz. Deze winkel werd in 1919 opgericht op initiatief van mijn grootvader architect Leon De Keyser (1879-1946) en nadien verder uitgebaat door mijn vader André Dekeyser (1909-1990) tot 1962.

De beenhouwer waarvan sprake, die zich twee huizen voorbij Stoppelaere bevond, was mijn grootnonkel varkensslachter René Bombeke (1886-1973). Zijn zoon Robert zette na de oorlog tot 1955 die zaak verder.

P.S. Zoals je kunt bemerken is er een verschil in schrijfwijze tussen de naam van Leon De Keyser en deze van mijn vader André Dekeyser. De geboorteakte van overgrootvader Henri meldt De Keyser. De geboorteakte van grootvader Leon meldt DeKeijser (één woord met grote K en ij!); zelf schreef hij steeds De Keyser.

De geboorteakte van mijn vader André meldt Dekeyser - zo ook deze van 6 broers en zusters. Bij twee is het Dekeijser en bij een ander is het De Keijser. Zo zie je maar hoe de schrijfwijze van een naam in een tijdspanne van 50 jaar 3 x kan veranderen.

Ook **Mevrouw Steels** deed de correctie : De Keyser = Stoppelaere. Nu Huis

Rysenaer, voegt zij er aan toe.

De papierhandel van de "deftig in 't zwart geklede juffers" situeert zij op de hoek van de Hoog- en Holstraat, daar waar nu het Gemeentekrediet is. Het stak er uit "In de Gouden Pen" (of zo iets).

Afkomstig zijnde van het Rabot en bijgevolg vertrouwd met deze wijk, zegt zij dat dat tweede snoepwinkeltje gelegen was in de Froebelstraat, nu Gravin Johannastraat.

Uit een brief van de Heer **Arthur De Decker** lichten wij de volgende passage :

"En nu ik toch aan het schrijven ben, hierbij enkele bijkomende opmerkingen i.v.m. de straatnamenlijst met een persoonsnaam :

1) Edward Blaesstraat : volgens de bibliografie van de Belgische Toonkunstenaars is hij gestorven te Brussel in 1911 en dus niet in 1909 zoals vermeld in "In Steen en Brons van Leven en Dood" p. 57, p. 246 en in het tijdschrift "Land van Rode" nr. 48, p. 12.

2) Pieter Colpaertsteeg : volgens Fris in "De oude straatnamen van Gent" p. 52 en 153 bouwde Pieter Colpaert in 1786 twee rijen huizen, dus leefde deze meester-metser (ook) in de 18e eeuw en niet enkel in de 19e eeuw zoals het straatbord aangeeft.

3) Emmanuel De Turcqplein moet zijn de Turek (zie Geschiedenis van Wondelgem p. 24).

4) Jonkvrouw Mattestraat : past niet in het lijstje verschenen in G.T. Het betreft een verwijzing naar een soort arme vrouwen die doden begraafden (zie Fris, Oude Straatnamen van Gent, p. 95 en 215).

5) Lucas Munichstraat. Deze abt is niet gestorven in 1562, doch wel op 18-1-1563 (zie M. Cloet, Het Bisdom Gent (1559-1991). Vier eeuwen geschiedenis, Gent 1991, p. 24 en ook "Jaarboek Oost-Oudburg, 1988", p. 5 en 18.

6) Adriaan Pietersstraat. Deze politieke gevangene zou niet gestorven zijn in 1945, doch wel in 1943 (zie J. Braekeleirs, Heemkundige Sprokkelingen over Mariakerke, Marka, 1977, p. 138).

7) Antonius Triestlaan. Deze bisschop zou niet geboren zijn in 1576, doch wel in 1577 (zie M. Cloet, ibidem, p. 66 en 78).

8) Serafien Van Cauwenberghelaan moet zijn Serafien Van Cauwenbergelaan (zie Geschiedenis van Wondelgem, p. 24).

9) Philippus Van Der Nootstraat. Is niet geboren in 1694 zoals het straatnaambord wil doen uitschijnen. Hij werd dan wel bisschop benoemd. Het echt jaar van geboorte is 1639 (zie M. Cloet, ibidem p. 97).

Tenslotte nog dit : in mijn brief van 26-7-91 stelde ik de vraag of de Halewynstraat te Drongen soms verwees naar een maagdenverleider. Onder-tussen vond ik het antwoord bij J. Bombay, "De Haluwynstraten te Drongen" in "Dronghine Jaarboek, 1990, p. 10-18.

Wij vestigen er de aandacht op dat de Heer Arthur De Decker deze brief geschreven heeft vooraleer hij kennis had kunnen nemen van het commentaar van de Heer David Maes.

GENSCHÉ PRAOT

- Zeg ne kîer, gij dâor, riep kapitein Mostâord tege Jan Picavet. Wat hedde dâor ezûu te blageere? Peisde gij omdat u vaoder prevo geweest hee bij 't leger dade gij g'hêl de wirreld zoed verslâon? Me keune wij ûuk schirme, zulde, in g'hêt veel chance dach'e stuk in u kraogen hêt, anders zo'k u ne kîer en broekske passe, hedde 't verstâon poesnel!
 - Kapeteintse van mijn kloefe, riep Picavet, 'k en zie i nog nie stâon; broekske passe! 'k Zoe kik d'uwe op îen, twie, drije g'hêltegans afsteke!
 - Potvernondemarro! riep de kapitein, da gaode bekûupe. Aos ge gêne lafâord en zijt, zulde mee mij meekome.
 - Sebiet, zei Picavet; mee en half ûurke, elk mee zijne saovel in 't park.
 - 'k Zal der zijn, zei de kapitein, in u getuige meebreinge, hedde 't g'hûurd! Zûu gezeid, zûu gedâon.
 - Opgepast, Picavet, zeid er îene van zijn getuige, ziet da g'u hûufd nie en verliest; want diene Mostâord en ziet er nie gemakelijk uit.
 - Zij gerust, zei Picavet, mijne kop stao vaster aos de zijne.
 - Allee, en gardé! riep de kapitein.
 - Jao mâor, wacht ne kîer en beetse, zei Picavet, dat en es hier nie zuust! Uwe saovel es ten minste tien centimeters langer of de mijne.
 - Ge zij zekers benijd, zei de kapitein, tien centimeters langer!... Hêwel, hertefritter, kom tons tien centimeters dichter!
-

VORIGE JAARGANGEN VAN "GHENDTSCHÉ TYDINGHEN"

Dank zij de medewerking van onze lezers, zijn volgende nummers opnieuw verkrijgbaar tot uitputting van de voorraad.

Jaargang 1972 ———

1973 Nrs. 11-12

1974 ———

1975 ———

1976 Nrs. 2-3-4-5-6 + volledige jaargangen

1977 Nrs. 3-4-5-6 + volledige jaargangen

1978 Nrs. 1-2-3-4-5

1979 Nrs. 1-3-4-5 + volledige jaargangen

1980 Nrs. 1-2-3-5 + volledige jaargangen

1981 Nrs. 1-3-4-5-6 + volledige jaargangen

1982 Nrs. 2-3-4-5-6 + volledige jaargangen

1982 Register op de jaargangen 1 tot 10 (speciaal nr.)

1983 Nrs. 1-2-4-5-6 + volledige jaargangen

1984 Nrs. 1-2-4-5-6 + volledige jaargangen

1985 Nrs. 1-2-3-4-5 + volledige jaargangen

1986 Nrs. 1-2-3-5-6 + volledige jaargangen

1987 Nrs. 1-2-4-5-6 + volledige jaargangen

1988 Nrs. 1-2-3-5-6 + volledige jaargangen

1989 Nrs. 1-2-3-4 + volledige jaargangen

1990 Nrs. 1-2-4-5-6 + volledige jaargangen

1991 Nrs. 1-3-4-6 + volledige jaargangen

Prijs per afzonderlijk nummer 70 fr.

Prijs per volledige jaargang 400 fr.

Tijdschriften kunnen afgehaald worden elke zondag tussen 10 en 12 uur in het "Documentatiecentrum" (behalve in juli en augustus en op wettelijke feestdagen).

Portkosten bij betaling op postrekening :

Tot 2 nrs. : 25 fr. Tot 4 nrs. : 35 fr. Tot 6 nrs. : 45 fr.

Verder per jaargang : 45 fr.

De Bibliothecalesse,
Mevrouw VAN GELUWE-EGGERMONT A.